

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Sportpark Bellekouter (Wichelen, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2019D331
April 2019

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Floortje Heirman

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2019

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksopdracht	9
1.2.1	Doelstelling	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering	13
1.3.6.2	Geplande werken	14
1.4	Assessmentrapport	23
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	23
1.4.1.1	Landschappelijke situering	24
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	28
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	29
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	30
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis	32
1.4.2.1	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	32
1.4.2.2	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	32
1.4.2.3	Overzicht van de gekende archeologische waarden	36
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen	44
1.5	Synthese	47
1.5.1.1	Interpretatie van aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed	48
2	Bibliografie	49

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).	13
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).	14
Figuur 5: Inplantingsplan bestaande toestand (Bron: Licence to build - Architects and Engineers).	15
Figuur 6: Inplantingsplan bestaande toestand (Bron: Licence to build - Architects and Engineers).	16
Figuur 7: Terreinprofiel AA, BB en CC bestaande toestand (Bron: Licence to build - Architects and Engineers).	17
Figuur 8: Inplantingsplan bestaande toestand (Bron: Licence to build - Architects and Engineers).	19
Figuur 9: Inplantingsplan nieuwe toestand (Bron: Licence to build - Architects and Engineers).	20
Figuur 10: Inplantingsplan nieuwe toestand met aanduiding van de toegangswegen (Bron: Licence to build - Architects and Engineers).....	21
Figuur 11: Terreinprofiel AA, BB en CC nieuwe toestand (Bron: Licence to build - Architects and Engineers).	22
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	24
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	25
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van de profiellijnen (Bron: Geopunt).	25
Figuur 15: Hoogteverloop, ZW-NO en NW-ZO (Bron: Geopunt).....	26
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	27
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	28
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	29
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (Bron: Geopunt).	31
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	33

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	34
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	34
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopnt).	35
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen met aanduiding van de gekende archeologische waarden (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	44
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979- 1990 (Bron: Geopunt).....	45
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2000- 2003 (Bron: Geopunt).....	45
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2008- 2011 (Bron: Geopunt).....	46
Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	46

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....	7
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	23

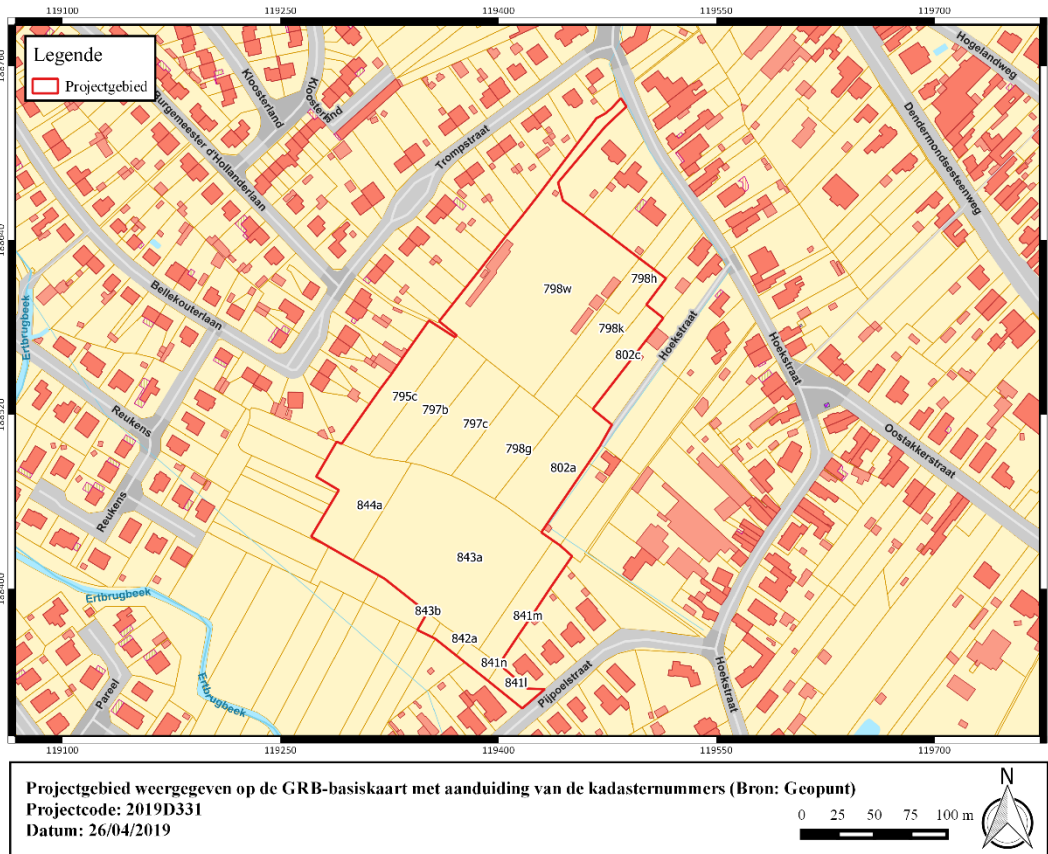
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

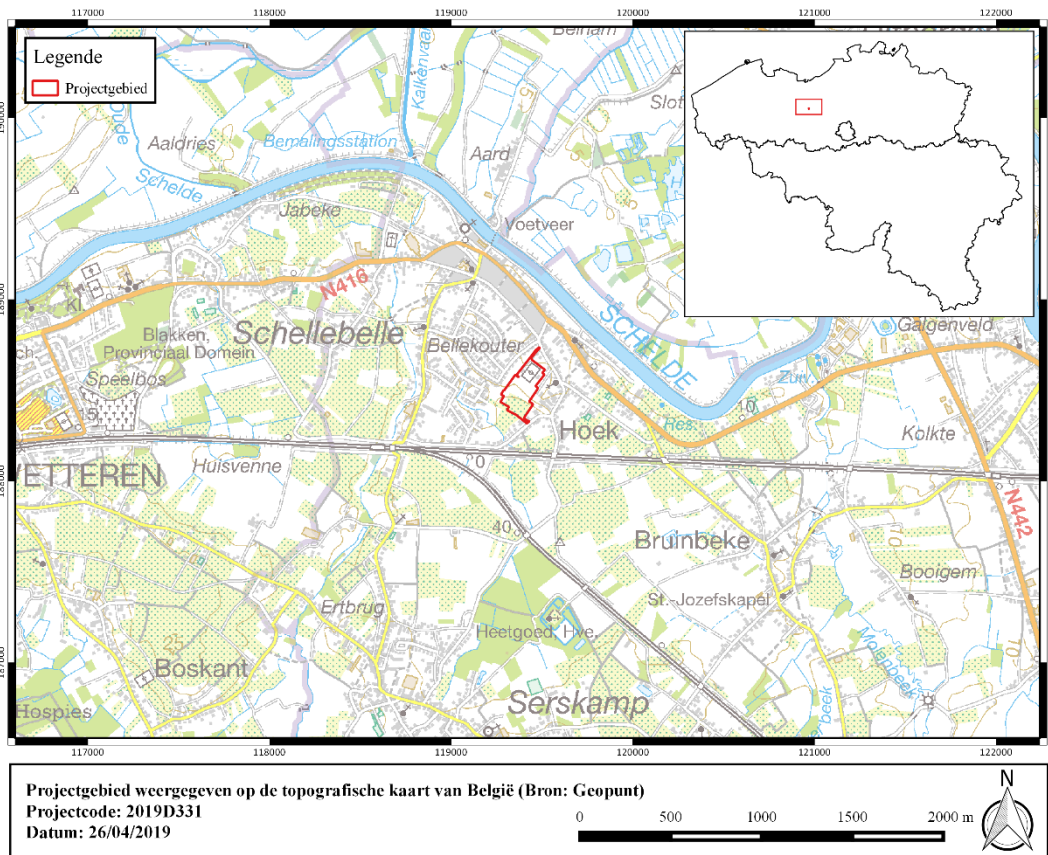
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Wichelen
	Deelgemeente	Schellebelle
	Postcode	9260
	Adres	Pijpoelstraat, 9260 Wichelen
	Toponiem	Sportpark Bellekouter
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 119271.08$ $Y_{\min} = 188317.83$ $X_{\max} = 119515.27$ $Y_{\max} = 188737.84$
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Wichelen, Afdeling 3, Sectie A, nr. 795c, 797b, 797c, 798g, 798h (partim), 798k (partim), 798w, 802a, 802c, 841l, 841m, 841n, 842a, 843a, 843b (partim), 844a Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Floortje Heirman (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone die deels bestemd is als een gebied voor dagrecreatie, woonuitbreidingsgebieden en woongebieden. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt circa 4,2 ha; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel economisch onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. De opdrachtgever wenst het verkrijgen van de vergunning af te wachten.

Daarom wordt geadviseerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Sportpark Bellekouter in Wichelen werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Ferrariskaart, 1771-1777
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp, 1842-1879
- Topografische kaart Vandermaelen, 1846-1854
- Topografische kaart Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstering van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>

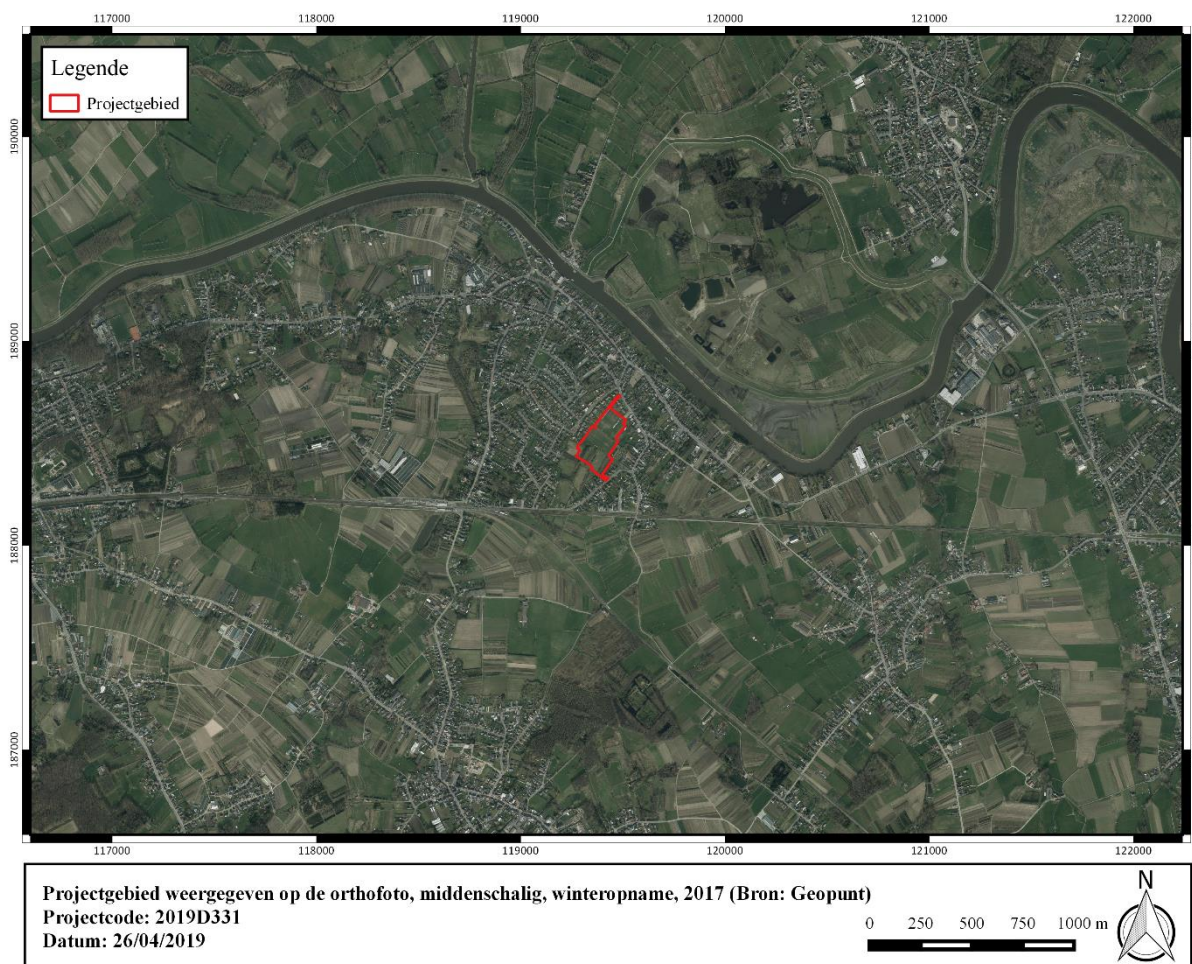

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksgebied is gelegen in Schellebelle, deelgemeente van Wichelen, in de provincie Oost-Vlaanderen. De gemeente situeert zich in de Denderstreek en het Scheldeland. Wichelen grenst ten noorden aan Berlare, ten oosten aan Babbelaar, ten zuiden aan Lede en ten westen aan Wetteren.

Het projectgebied is gelegen ter hoogte van de Pijpoelstraat, op zo'n 1,8 km ten westen van de huidige dorpskern van Wichelen. Het onderzoeksterrein beslaat een oppervlakte van ongeveer 4,3 ha en omvat percelen 795c, 797b, 797c, 798g, 798h (partim), 798k (partim), 798w, 802a, 802c, 841l, 841m, 841n, 842a, 843a, 843b, 844a van afdeling 3, sectie A. In het noorden grenst het plangebied aan de Hoekstraat en in het zuidoosten aan de Pijpoelstraat. Voorts is het terrein gelegen ten zuidoosten van de Trompstraat. Langsheen het projectgebied, ten oosten, stroomt een uitloper van de Zeeschelde. Deze laatstgenoemde situeert zich ten noordoosten van het plangebied. Net ten zuiden bevindt zich de Ertbrugbeek en op zo'n 480 m ten westen de Roebeek.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalgig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

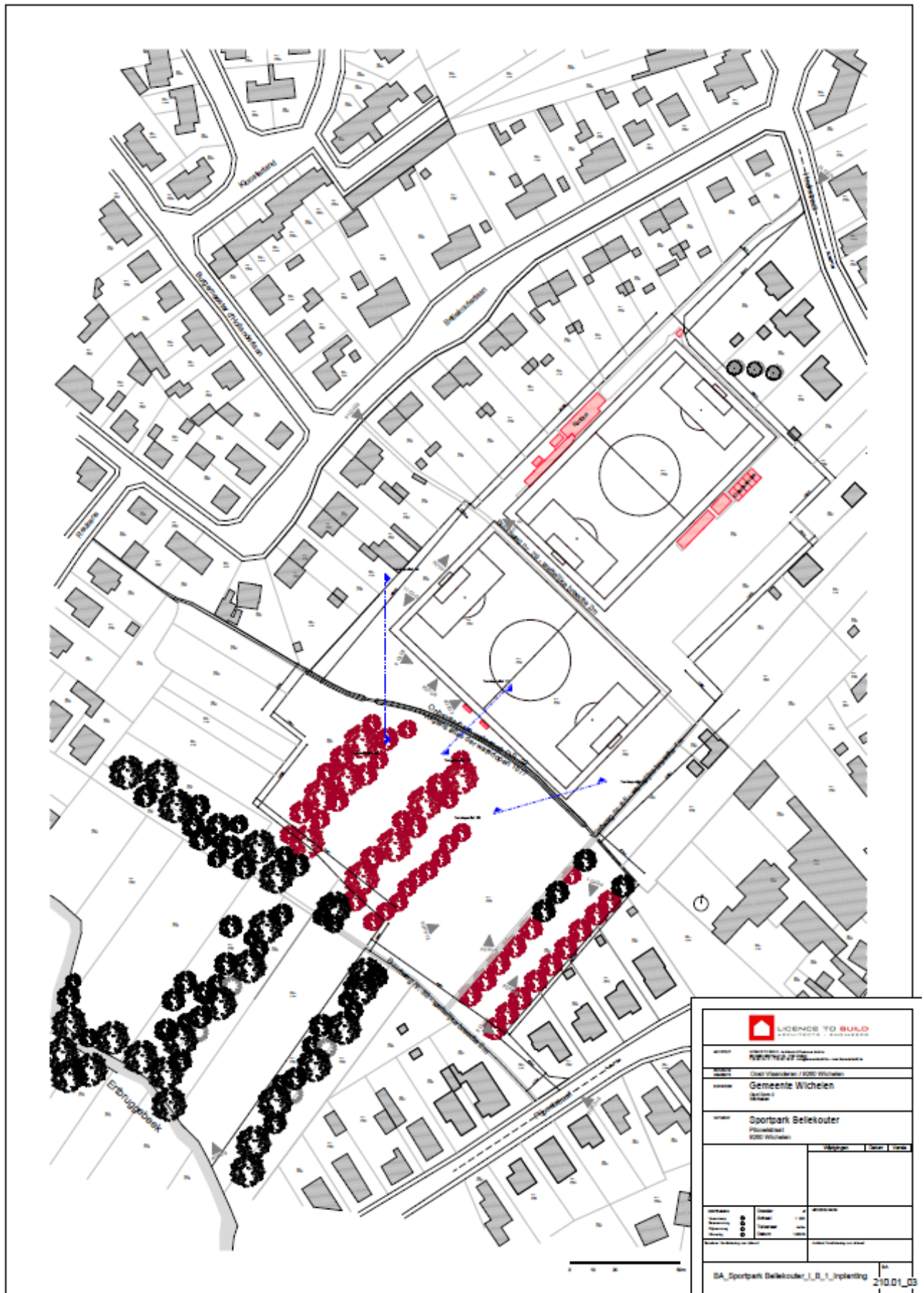
De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 4,3 ha.

Op heden is het projectgebied hoofdzakelijk in gebruik als grasland met in het noorden een kleine zone met bebouwing (kantine en kleedkamers, respectievelijk ca. 308 m² en 226 m²) en verharding. Twee zones worden ingenomen als natuurgrasveld. De zuidelijke zone is in gebruik als braakliggend weiland met te rooien bomen. Deze zone werd vroeger als tuinbouwzone onderhouden.

Er is slechts één toegang die met de auto bereikbaar is via de Hoekstraat. De onverharde paden vanuit de Pijpoelstraat, de Bellekouterlaan en de Hoekstraat zijn enkel toegankelijk te voet of met de fiets. Het terrein wordt in twee delen gesplitst door de aanwezigheid van een ondiepe gracht.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

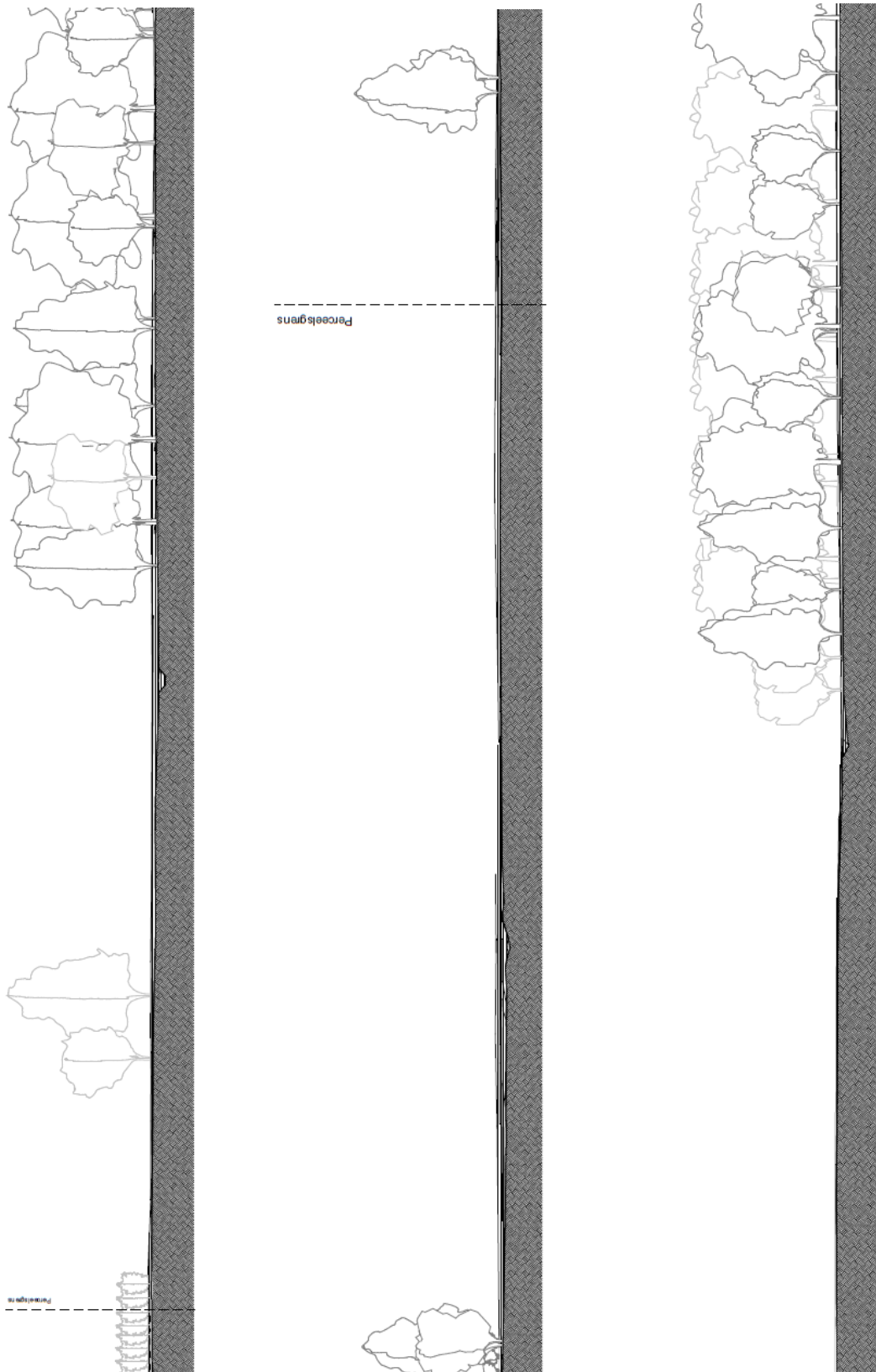

Figuur 5: Inplantingsplan bestaande toestand (Bron: Licence to build - Architects and Engineers).

Figuur 6: Inplantingsplan bestaande toestand (Bron: Licence to build - Architects and Engineers).

Figuur 7: Terreinprofiel AA, BB en CC bestaande toestand (Bron: Licence to build - Architects and Engineers).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever wenst een terrein van ca. 4,2 ha aan de Pijpoelstraat te Wichelen te ontwikkelen. Het betreft het inrichten van de site Bellekouter met nieuwe sportinfrastructuur ten dienste van de lokale sportverenigingen, de buurtbewoners en sporters. De site bevindt zich tussen de Pijpoelstraat, de Hoekstraat, de Bellekouterlaan en de Ertbrugbeek. De aanwezige gracht deelt het terrein in twee. Er worden een synthetisch voetbalveld (6000 m²), een atletiekpiste, een trapveld (1500 m²), Finse piste, parking (ca. 3400 m²), wandelpaden en een sportgebouw (ca. 1000 m²) voorzien. Over het algemeen wordt een diepte van maximaal 0,5 meter verwacht, met uitzondering van de natuurlijke wadi die op een diepte van ca. 1,5 meter voorzien is.

Om deze ontwikkeling te realiseren dienen de huidige kantine, de kleedkamers en de verharding afgebroken te worden. Vervolgens is het in de eerste plaats de bedoeling de huidige voetbalvelden af te graven. Als vervanging worden nieuwe terreinen aangelegd en wordt een nieuw sportgebouw gepland. Het aanwezige groen zal verwijderd worden. Ter compensatie zal er voldoende groen op de volledige site voorzien zijn in de vorm van structureel groen en een groenbuffer waar drie à vijfjaarlijks een hakhoutbeheer op zal worden toegepast. Deze groenbuffer zal bestaan uit es, eik, hazelaar en veldesdoorn en dient als natuurlijke afscherming met de omwonenden. Het structurele groen bestaat uit esdoorn, kerselaar en magnolia.

Ter hoogte van de huidige voetbalvelden is een atletiekpiste van vier banen en zes sprintbanen voorzien. In deze piste is tevens een halfsegment hoogspringen, een waterbak voor steeplechase, een kogelstootstand en een verspringbak met twee aanloopstroken gepland. Deze zullen gelegen zijn naast het oefenterrein. Dit terrein heeft afmetingen 100 op 60 meter en een uitloopstrook van 3 meter breed. Het trapveld, naast de atletiekpiste, is 30 op 50 meter. Naast het geplande gebouw wordt het hoofdveld in kunstgras aangelegd.

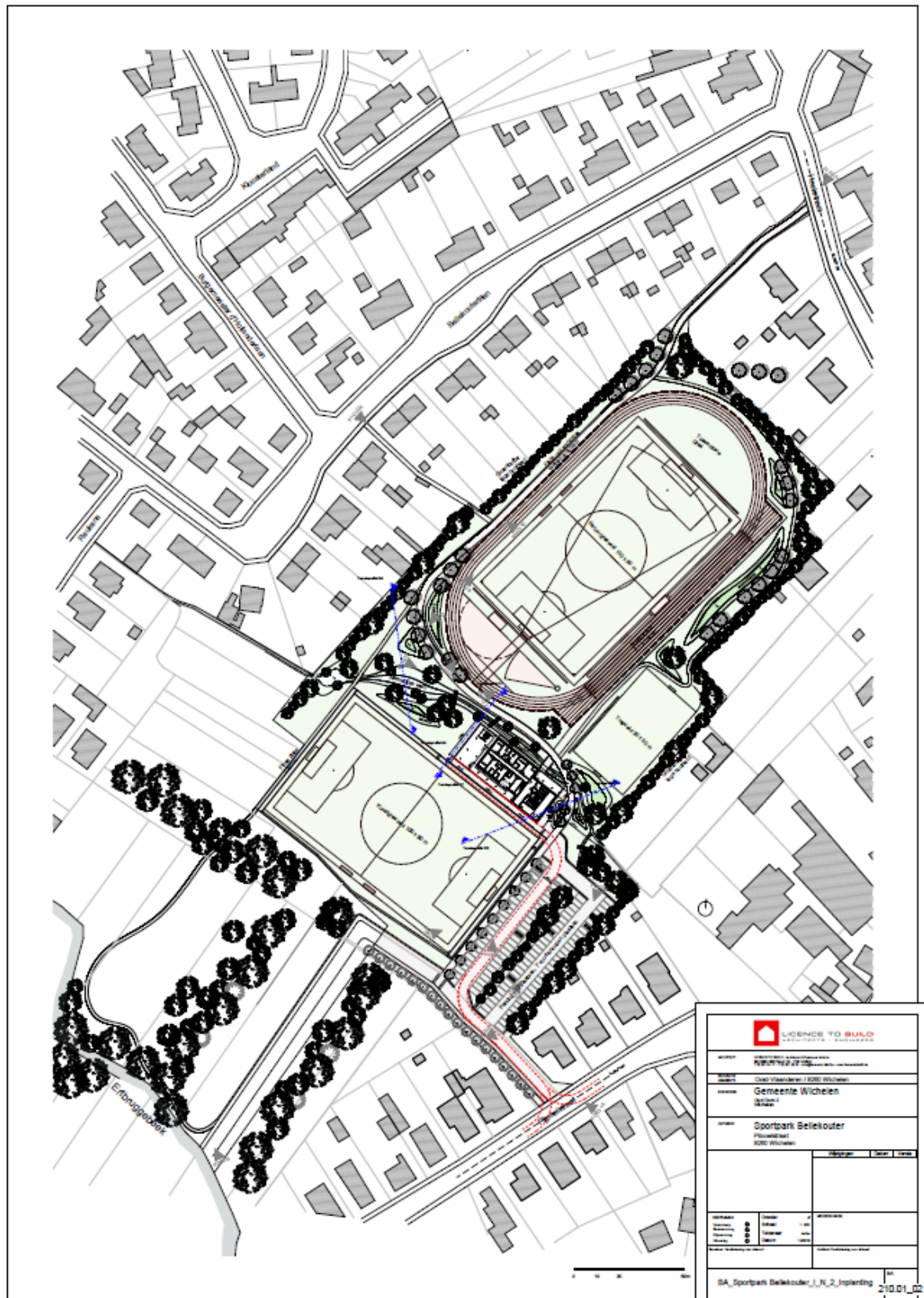
Er is één vrijstaand gebouw (1000 m²) met twee bouwlagen op de site gepland dat dicht bij de parking zal worden opgericht. Op de gelijkvloerse verdieping bevinden zich de kleedkamers met omkleedruimte en douche, bijhorend sanitair en bergingen. Op de tweede verdieping situeren zich de cafetaria met keuken en bergingen, twee vergaderzalen en een technische ruimte. De tweede verdieping is kleiner waardoor een terras als uitbreiding op het dak van het gelijkvloers kan voorzien worden. Tevens is er een lift voorzien in het gebouw.

Langsheen het gebouw loopt de gracht die gedeeltelijk zal worden verschoven en die dient als buffer en infiltratievoorziening voor de gehele site. Deze gracht doet dienst als een natuurlijke wadi en staat in verbinding met de regenwaterput. In zijn huidige toestand staat deze gracht in verbinding met de Ertbrugbeek. Het aanleggen van een dam zal ervoor zorgen dat de wadi en het hele terrein afgesloten wordt wanneer de Ertbrugbeek zou stijgen. De overloop van de wadi loopt naar de straat. Tevens zullen opnieuw waterdoorlatende paden die doorheen het park lopen worden aangelegd voor fietsers en wandelaars. Hierop sluit de finse piste van 1 km, bestaande uit boomschors, aan. Alle aan te leggen zones, met uitzondering van het gebouw, het kunstgrasveld en de atletiekpiste, zullen waterdoorlatend zijn. De terreinen die niet doordringbaar zijn, worden gedraineerd en afgevoerd naar de gracht.

In het zuiden van het terrein, tegen het gebouw, is een parking voor 110 auto's met 7 voorbehouden plaatsen voorzien (ca. 3400 m²). In het midden van de parking is een waterbuffer voorzien zodat het water niet naar de straat hoeft afgevoerd te worden. De nieuw aan te leggen toegangsweg vertrekt van de Pijpoelstraat. Deze nieuwe weg zal aangelegd worden op een

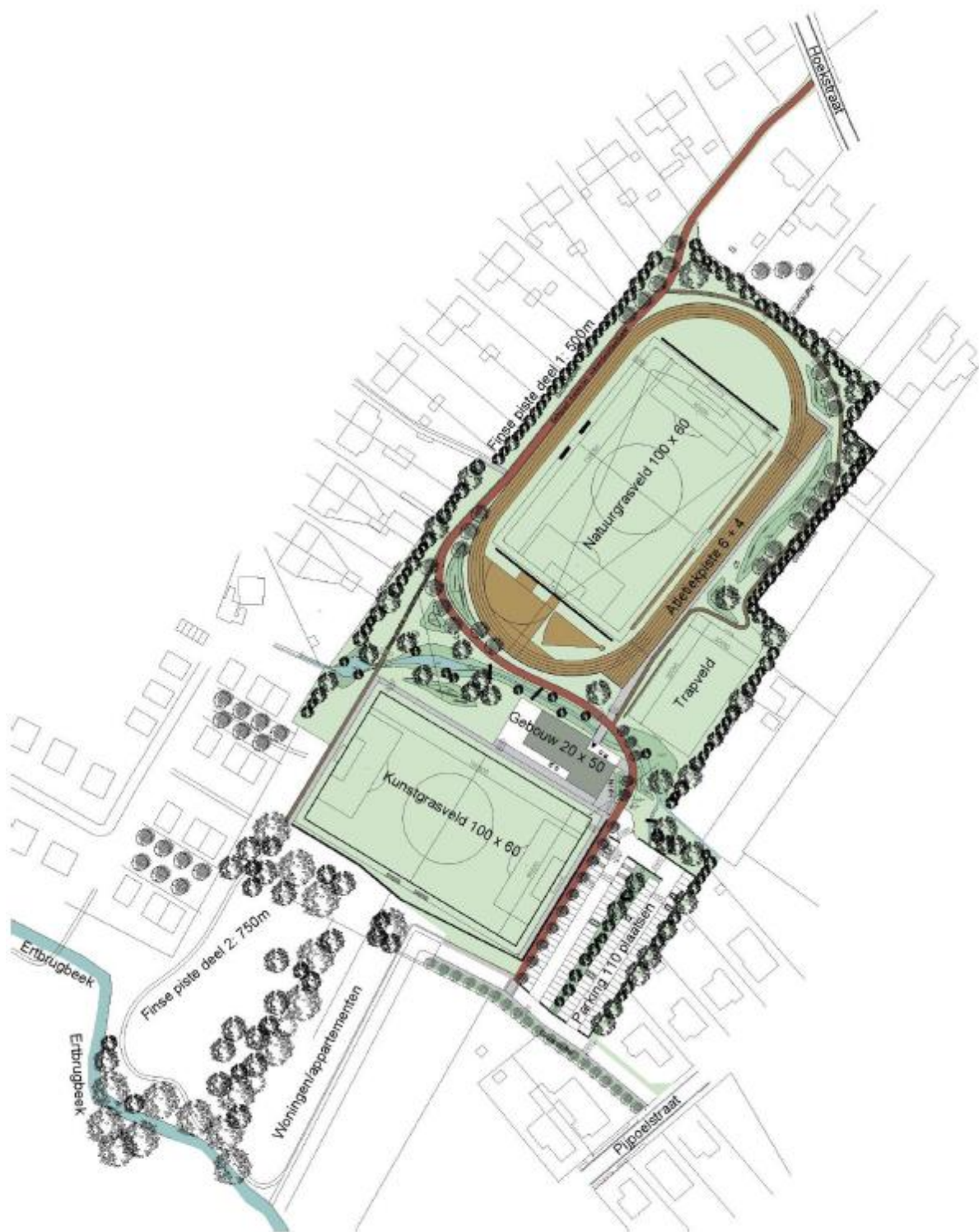

terrein dat nu braakliggend weiland is. Een fietsenstalling voor 70 fietsen zal voor de blinde gevel van het sportgebouw worden aangelegd. Langs de parking, de aangelegde groenstrook, het kunstgrasveld en de fietsenstalling wordt een brandweg van minstens 4 meter breed voorzien.

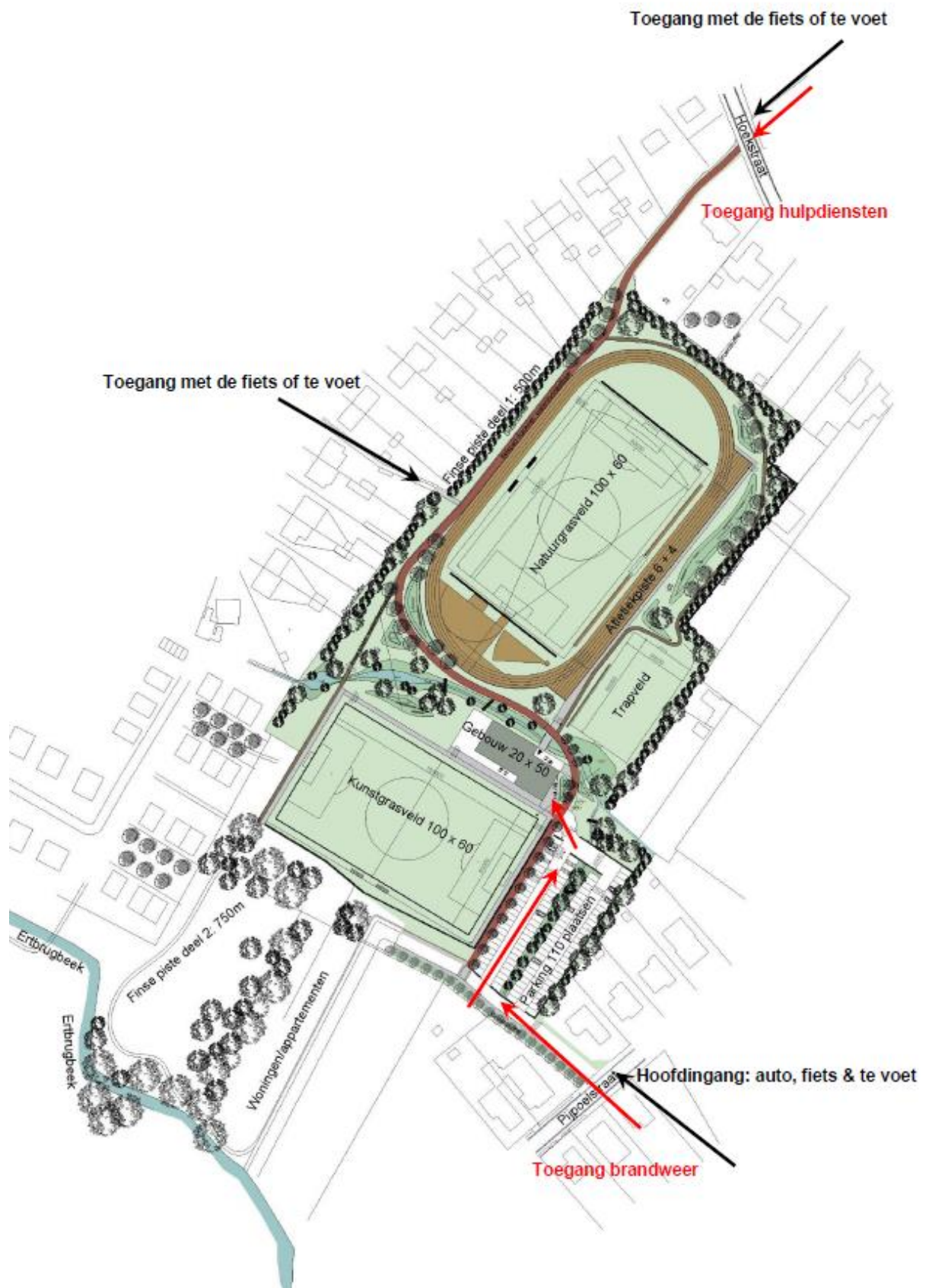

Figuur 8: Inplantingsplan bestaande toestand (Bron: Licence to build - Architects and Engineers).

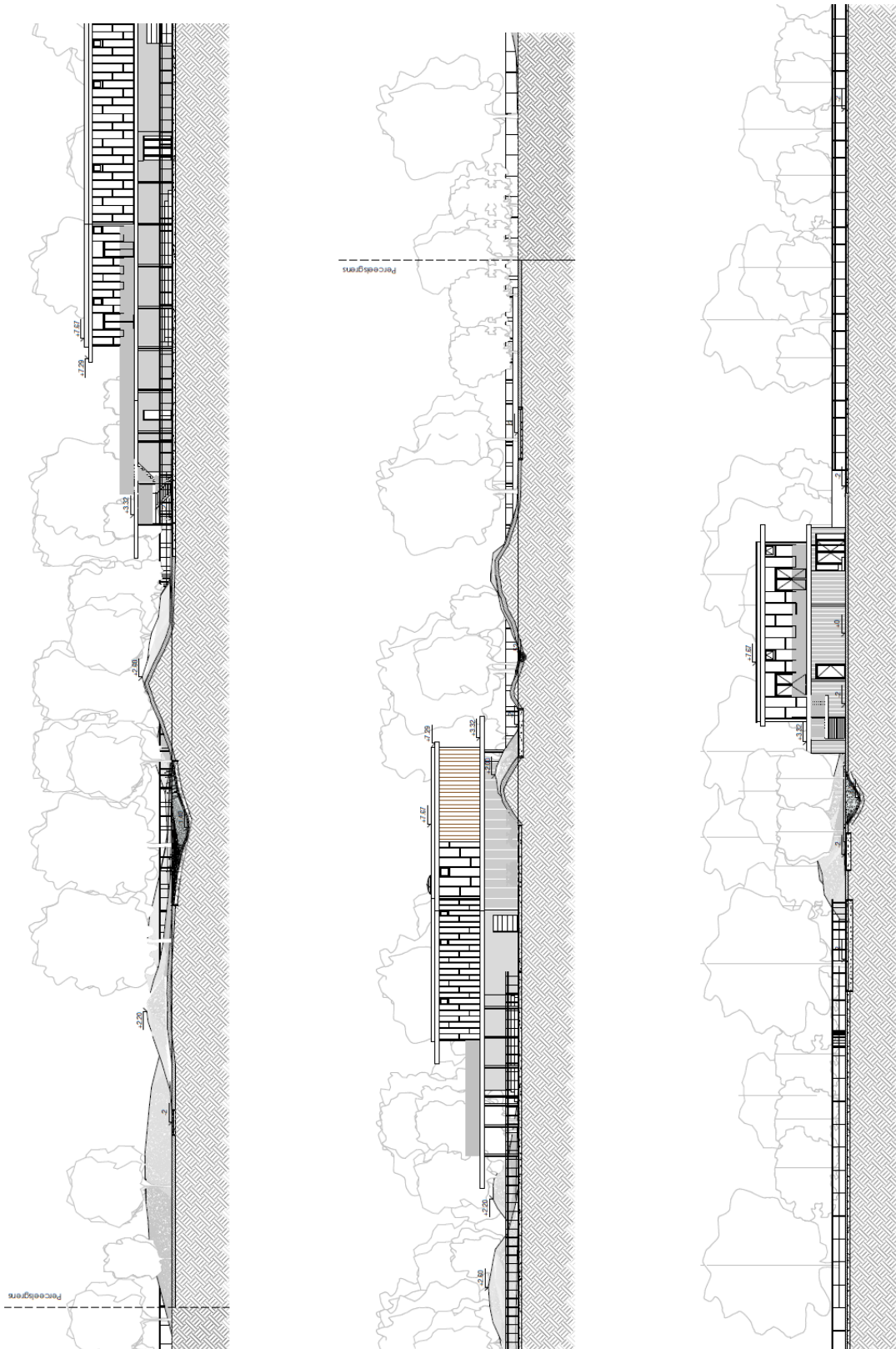

Figuur 9: Inplantingsplan nieuwe toestand (Bron: Licence to build - Architects and Engineers).

Figuur 10: Inplantingsplan nieuwe toestand met aanduiding van de toegangswegen (Bron: Licence to build - Architects and Engineers).

Figuur 11: Terreinprofiel AA, BB en CC nieuwe toestand (Bron: Licence to build - Architects and Engineers).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

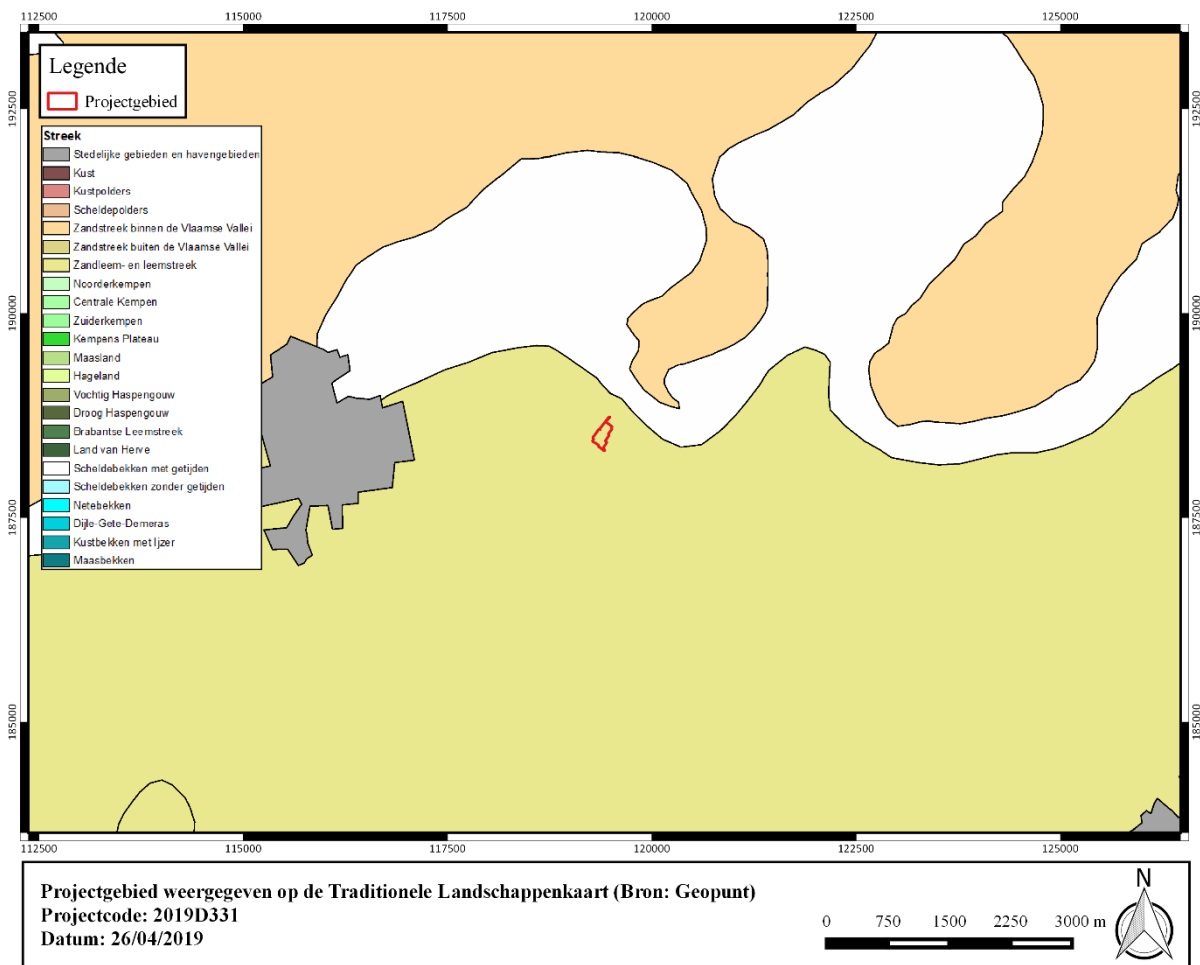
<i>Bron</i>	<i>Informatie</i>
Landschappelijke situering	Zandleen- en leemstreek
Tertiair	Lid van Vlierzele (Fm. Gentbrugge) Lid van Merelbeke (Fm. Gentbrugge)
Quartair	Type 3: fluviatiele afzetting / eolische afzetting / hellingsafzetting
Bodentypes	Scs, Pdc, Lep, Ldcz, OB
Potentiële bodemerosie	Geen info
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	9,6 – 10,8 m TAW
Hydrografie	Benedenscheldebekken (deelbekken: De drie Molenbekken) Waterlopen: Zeeschelde, Ertbrugbeek, Roebeek

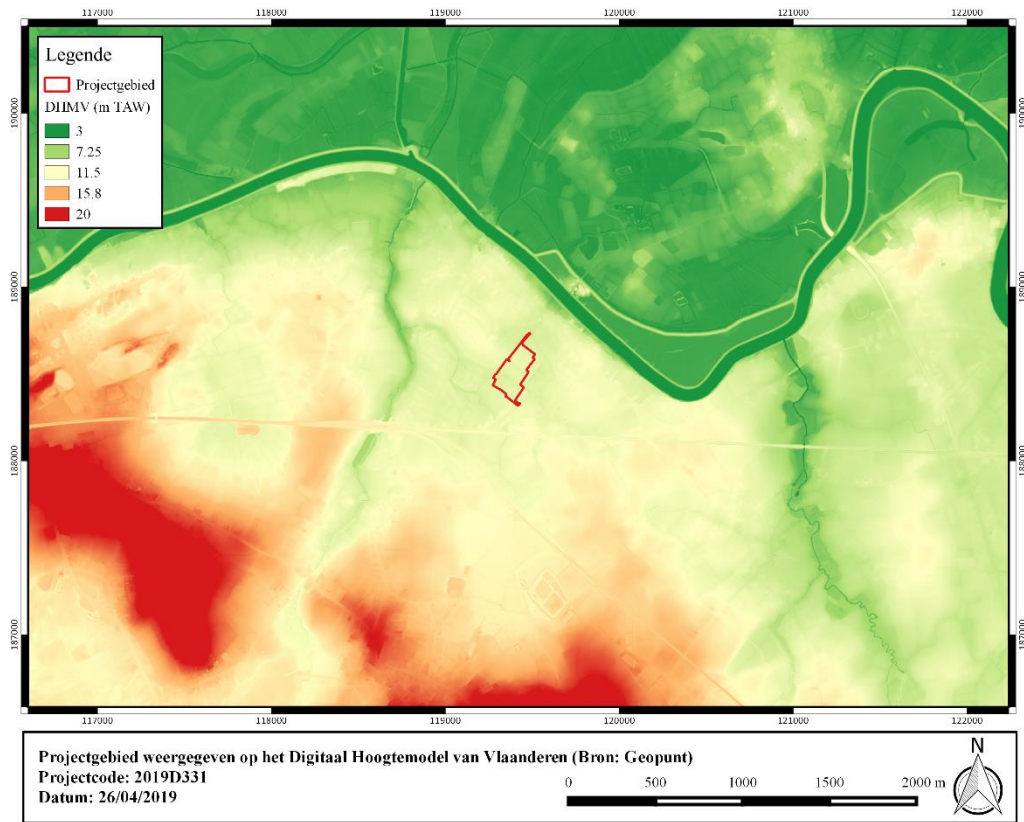
1.4.1.1 Landschappelijke situering

Landschappelijk gezien is Wichelen gelegen in de zand- en leemstreek ter hoogte van de Zeeschelde, in een lagergelegen gebied. De gemeente wordt voornamelijk gekenmerkt door landbouw. Schellebelle ligt in het Scheldeland en bevindt zich op de rechteroever van de Schelde op een hoogte tussen 9 en 10 meter boven het zeeniveau. De hoogte van het plangebied varieert tussen ca. 9,6 en 10,8 m TAW.

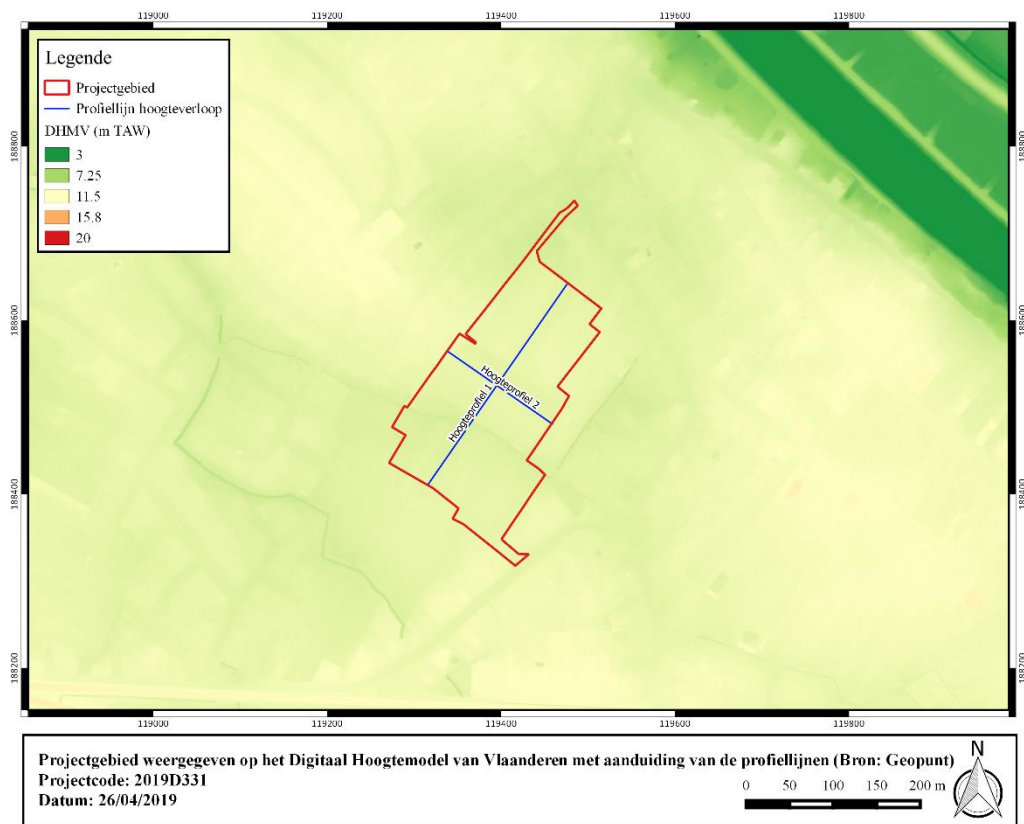
Hydrografisch is het onderzoeksgebied gelegen in het Benedenscheldebekken, deelbekken De drie Molenbeken. Er is geen info gekend over de potentiële bodemerosie binnen de contouren van het plangebied. Vermoedelijk kan dit op basis van de percelen in de omgeving als zeer laag tot verwaarloosbaar beschouwd worden.

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

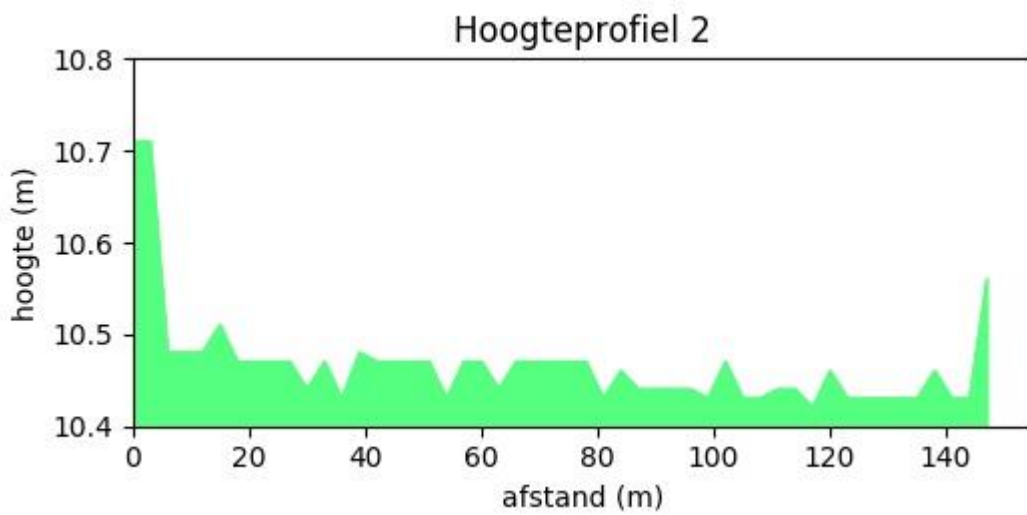
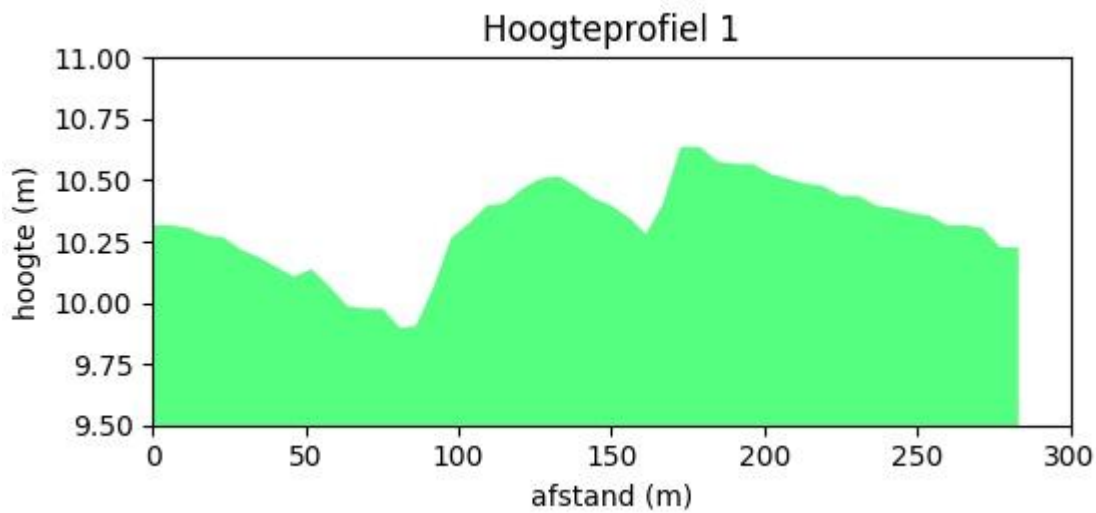

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

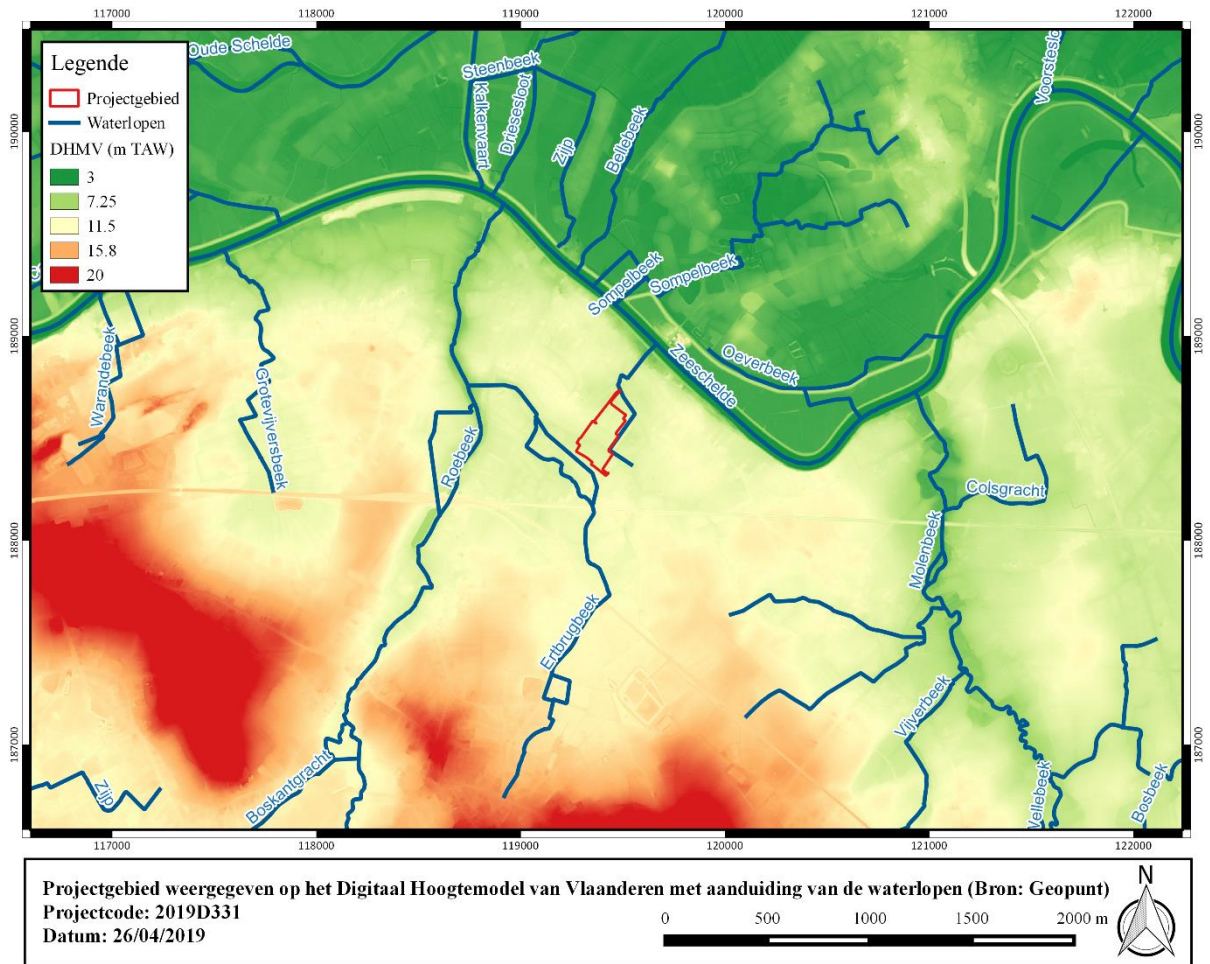

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van de profiellijnen (Bron: Geopunt).

Figuur 15: Hoogteverloop, ZW-NO en NW-ZO (Bron: Geopunt).

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

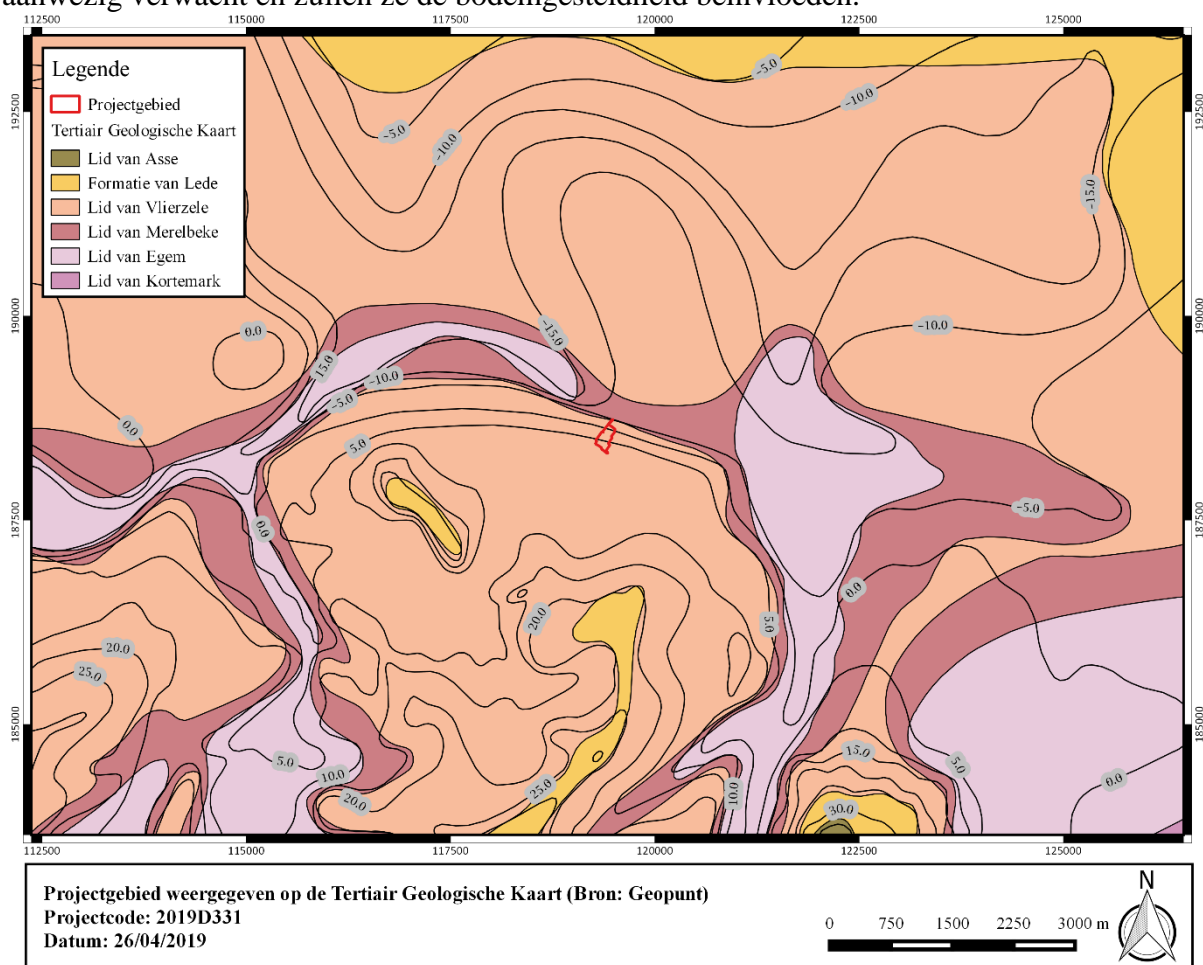
1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in de Formatie Gentbrugge. De Formatie van Gentbrugge bestaat uit een afwisseling van kleiige siltige en zandige mariene sedimenten met enkele macrofossielen. Het is onderverdeeld in drie leden; van oud naar jong: het Lid van Merelbeke, het Lid van Pittem en het Lid van Vlierzele.

Het plangebied bevindt zich in het lid van Vlierzele en het Lid van Merelbeke.

Het **Lid van Vlierzele** is een groen tot grijsgroen fijn zand dat een duidelijke horizontale of kruisgewijze gelaagdheid vertoont aan de top. Soms is het ook homogeen met veel tubulaties door bioturbatie. Deze zanden werden afgezet in een epicontinentale zee. Naar onder toe gaat het meestal over in een homogeen kleiig zeer fijn zand met kleilenzen. Bovenaan kunnen ook gedifferentieerde kleilagen voorkomen met humeuze intercalaties. De afzetting bevat slechts weinig macrofossielen. Harde zandsteenbanken komen regelmatig voor en werden vroeger plaatselijk aangewend als bouwsteen. Het **Lid van Merelbeke** is een compacte fjnsiltige klei of kleiig fijn silt waarin een aantal zandlensen geïntercaleerd zijn.

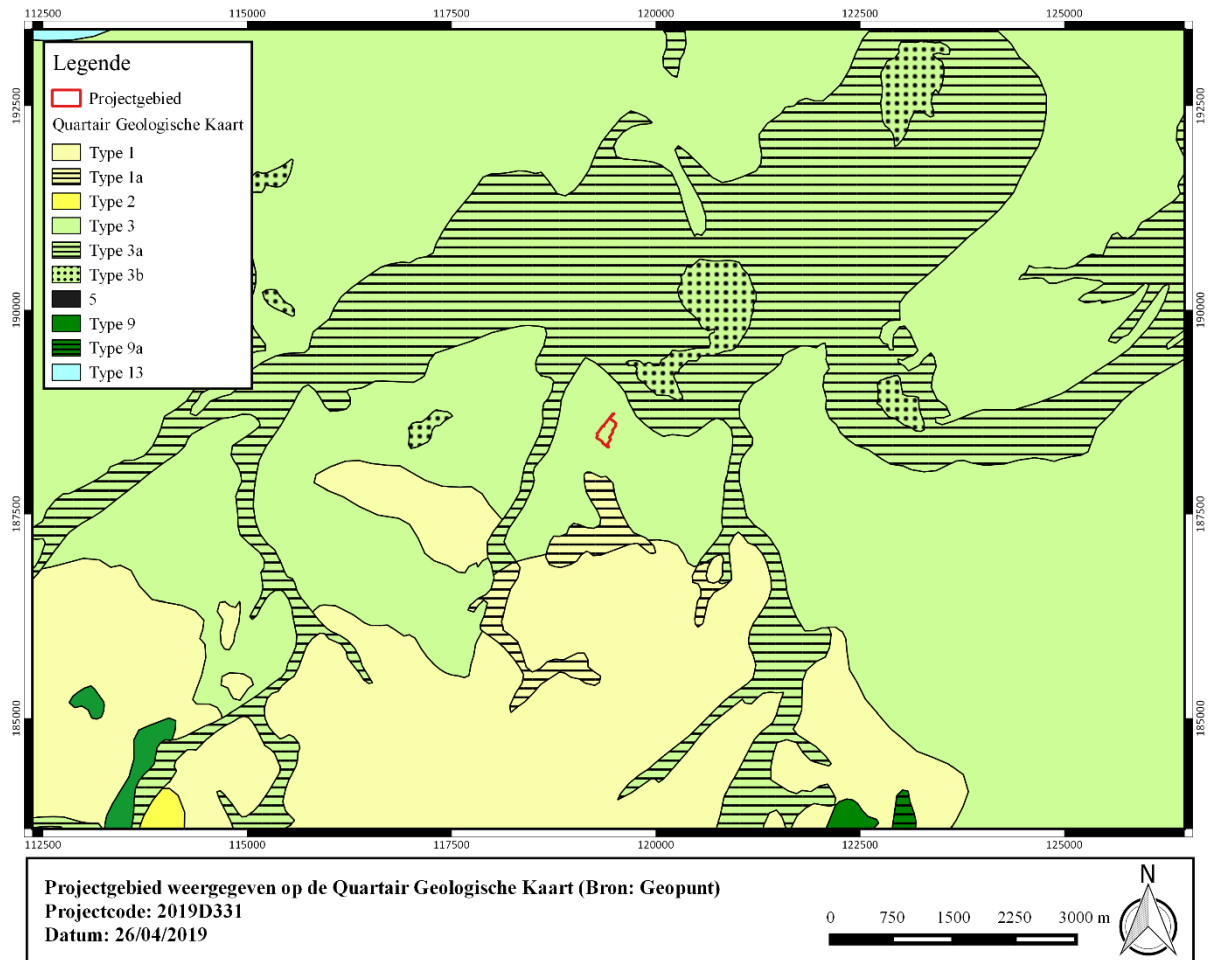
Op basis van de isohypsenkaart van het Tertiair kunnen we deze afzettingen situeren op een hoogte tussen -5 en 5 m TAW. Gezien de maaiveldhoogte ter hoogte van het projectgebied ca. 10,8 m TAW bedraagt op het hoogste punt, worden de Tertiaire sedimenten in de bodem aanwezig verwacht en zullen ze de bodemgesteldheid beïnvloeden.

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair.

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

Binnen het projectgebied kunnen vijf bodemtypes geconstateerd worden.

Bodemtype **Scc** wordt door het World Reference Base (WRB) classificatiesysteem ingedeeld als *Eutric Retisols*. De *Reference Soil Group* 'Retisols' verwijst naar leem- of zondbodems met een aanrijkingshorizont van klei binnen de eerste meter onder het maaiveld. Kenmerkend is dat deze kleirijke horizont doorkruist wordt door een polygonaal patroon van gebleekte, witachtige tongen. Water sijpelt preferentieel in deze tongen en wortels groeien hier langs naar grotere diepte. De *First Principal Qualifier* 'Eutric' verwijst naar een hoge basenverzadiging.

Het bodemtype **Scc** is een matig droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De roestverschijnselen beginnen tussen 60 en 90 cm-mv.

Bodemtype **Pdc** staat door het WRB classificatiesysteem tevens gekarteerd als *Eutric Retisols*.

Het bodemtype **Pdc** is een matig natte licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De bouwlaag is zeer donker grijsbruin en humeus rijk. Het materiaal wordt bruin tot bleekbruin vanaf 30 cm diepte en in deze horizont komen roestverschijnselen voor vanaf 40-60 cm. De sterk verbrokkelde en gevlekte textuur B begint tussen 60 en 80 cm. De klei aanrijkingshorizont is in veel gevallen bijna verdwenen en worden ijzerconcreties aangetroffen. Soms komt een zand- of leemsubstraat voor, in andere golvende gebieden waar Tertiair binnen boorbereik voorkomt is het een klei of klei-zandsubstraat.

Bodemtype **Lep** wordt op basis van het WRB classificatiesysteem ingedeeld als *Eutric Fluvic Gleyic Cambisols*. De *Reference Soil Group* 'Cambisols' verwijst naar bodems met beginnende profielontwikkeling. De bodems hebben ofwel onder de ploeglaag een niet-zandige horizont van minstens 15cm die een duidelijke bodemstructuur heeft en/of die van kleur verschilt met de omgevende horizonten, ofwel antropogene oppervlaktehorizonten die samen minder dan 50 cm dik zijn. De *First Principal Qualifier* 'Gleyic' verwijst naar oxido-reductie kleurenpatronen waar de grond verzadigd wordt door een permanente grondwatertafel. De *Second Principal Qualifier* 'Fluvic' verwijst naar materiaal afgezet door rivieren, zeestromingen of in vijvers of meren. Het materiaal heeft nog geen bodemstructuur en vertoont nog de gelaagdheid van de oorspronkelijke afzetting.

Het bodemtype **Lep** is een natte zandleembodem zonder profiel en is een hydromorfe alluviale bodem. Deze is veel te nat en soms kortstondig geïnundeerd in de winter. De kleur is grijs met talrijke roestvlekken en op dieper dan 80 cm wordt een blauwgrijs reductiemateriaal aangetroffen.

Bodemtype **Ldcz** staat gekarteerd als *Eutric Gleyic Retisols*.

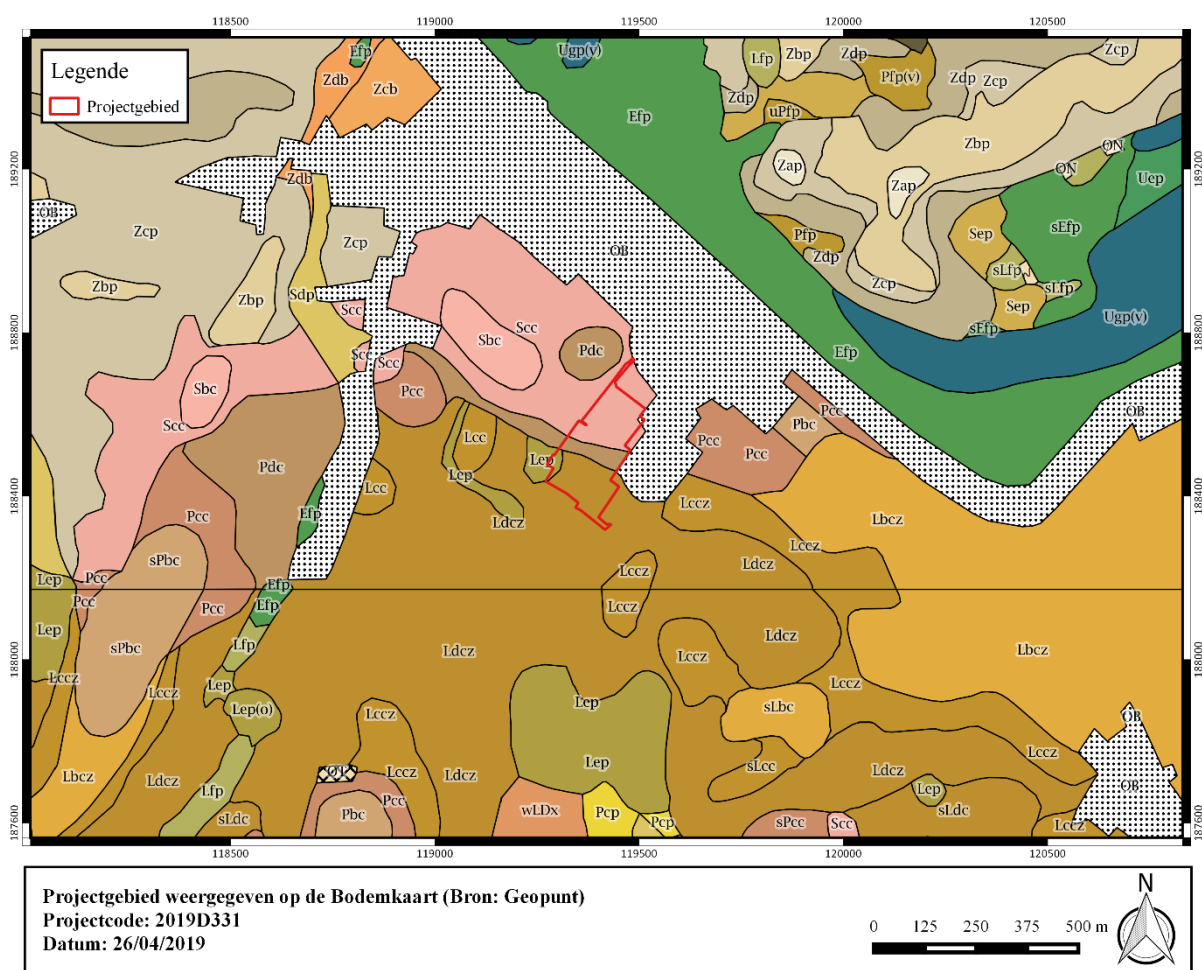
Het bodemtype **Ldcz** is een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont met sedimenten die lichter of grover worden in de diepte. De bouwvoor is donker grijsbruin en onder de Ap komt een bleekbruin uitgeloopte horizont voor die aan de contactzone met de textuur B zwakke roestverschijnselen vertoont. De textuur B is verbrokkeld, sterk gevlekte en door oxidoreductieverschijnselen met bruinrode en grijze vlekken doorweven. Het materiaal wordt soms zwaarder of zandiger in de diepte. Op wisselende diepte komt dikwijls het

Tertiair substraat voor. Roestverschijnselen beginnen globaal in het bovenste deel van de textuur B.

Bodemtype OB wordt gekarteerd als Technosols. De *Reference Soil Group* 'Technosols' verwijst naar bodems die door zware technische ingrepen zijn gevormd. Deze bodemingreep omvat bebouwde gebieden, vergraven en industriële terreinen, vervuilde gronden, alsook storten en mijnterrils.

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

De naam Schellebelle werd voor het eerst vermeld in 1155 als *Bella* of *Belle*. ‘Schelle’ zou afkomstig zijn van de naam de Schelde, ‘belle’ van het Latijnse *baculiolum* wat ‘palissade’ betekent. Schellebelle zou met andere woorden zoveel betekenen als de ‘afsluiting aan de Schelde’. Hieruit volgt dat Schellebelle reeds in de Gallo-Romeinse periode tot stand kwam. Karel V, heer van Dendermonde, droeg een in de 13de eeuw gesplitst deel van de heerlijkheid Schellebelle-Wanzele over aan de Bettés. De heerlijke functies van het tweede deel waren in handen van de families van Belle, de Proost, en onder andere Cotereau, van Honsbroek en Papejans van Morkhoven. De vrijheerlijkheid Ertbrugge lag in hetzelfde gebied en was tevens in het bezet van de van Belles en opvolgers.³

Schellebelle had meerdere keren te lijden onder enkele gebeurtenissen: de Gentse strafexpedities in 1326 en 1331, de troebelen en troepenbewegingen in de 16de eeuw en de oorlogsschattingen in de 17de eeuw. De gemeente kenmerkt zich voornamelijk als landbouwdorp waarin het recht op gemene weide het langst behouden bleef, namelijk tot de eerste helft van de 19de eeuw. Toch namen in de 17de eeuw de nijverheid en handel een belangrijke plaats in. Het duurde tot 1956 vooraleer Schellebelle beschouwd werd als deel uitmakend van een industriële zone.⁴

Wichelen, waarvan Schellebelle deel uitmaakt, wordt voor het eerst vermeld in de 12de eeuw als *Uuichline*. Samen met Serskamp vormde Wichelen reeds vroeger een nederzetting met een bestuurlijke eenheid. In 1616 werd het een heerlijkheid en verwierf een de Cordes deze heerlijkheid alsook de voogdij. Ook Wichelen is overwegend een landbouwgemeente gebleven waarbij granen en vlas de belangrijkste teelten waren. De nijverheid was lang op textiel afgestemd.⁵

1.4.2.2 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

Het plangebied is op meerdere historische kaarten af te lezen. Hieronder worden zowel de Ferrariskaart (1771-1777), als de Atlas der Buurtwegen (1840), de Poppkaart (1842-1879) en de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854) besproken.

Op de kaart van Ferraris uit 1777 staat het projectgebied deels gekarteerd als akkerland en wordt het terrein deels, in het noorden, ingenomen door bebouwing. De bebouwing is onderdeel van een erf met bijhorende moestuintjes. In totaal kunnen mogelijk vijf gebouwen binnen de contouren van het plangebied opgemerkt worden. Doorheen het onderzoeksgebied lopen twee wegen. Deze wegen zijn vandaag opgeschoven of zijn deels verdwenen. Net ten noordoosten van het onderzoeksterrein situeert zich een molen en de Zeeschelde is reeds aanwezig. Ter hoogte van het plangebied situeert zich het toponiem *Denhoeck*. Naar het noorden toe, het centrum van Schellebelle, is dichte bebouwing op te merken. Ten zuiden, op de grens met Serskamp, situeert zich een bos dat behoorde tot de middeleeuwse kasteelhoeve Eetgoed.

Het projectgebied wordt ook afgebeeld op de Atlas der Buurtwegen uit 1840. Het plangebied omvat 12 percelen. Degene met perceelnummer zijn de volgende: 200, 201, 204 (partim), 184 (partim), 185, 279 (partim), 303 (partim), 304 (partim), 305 en 307. Op deze kaart lopen drie

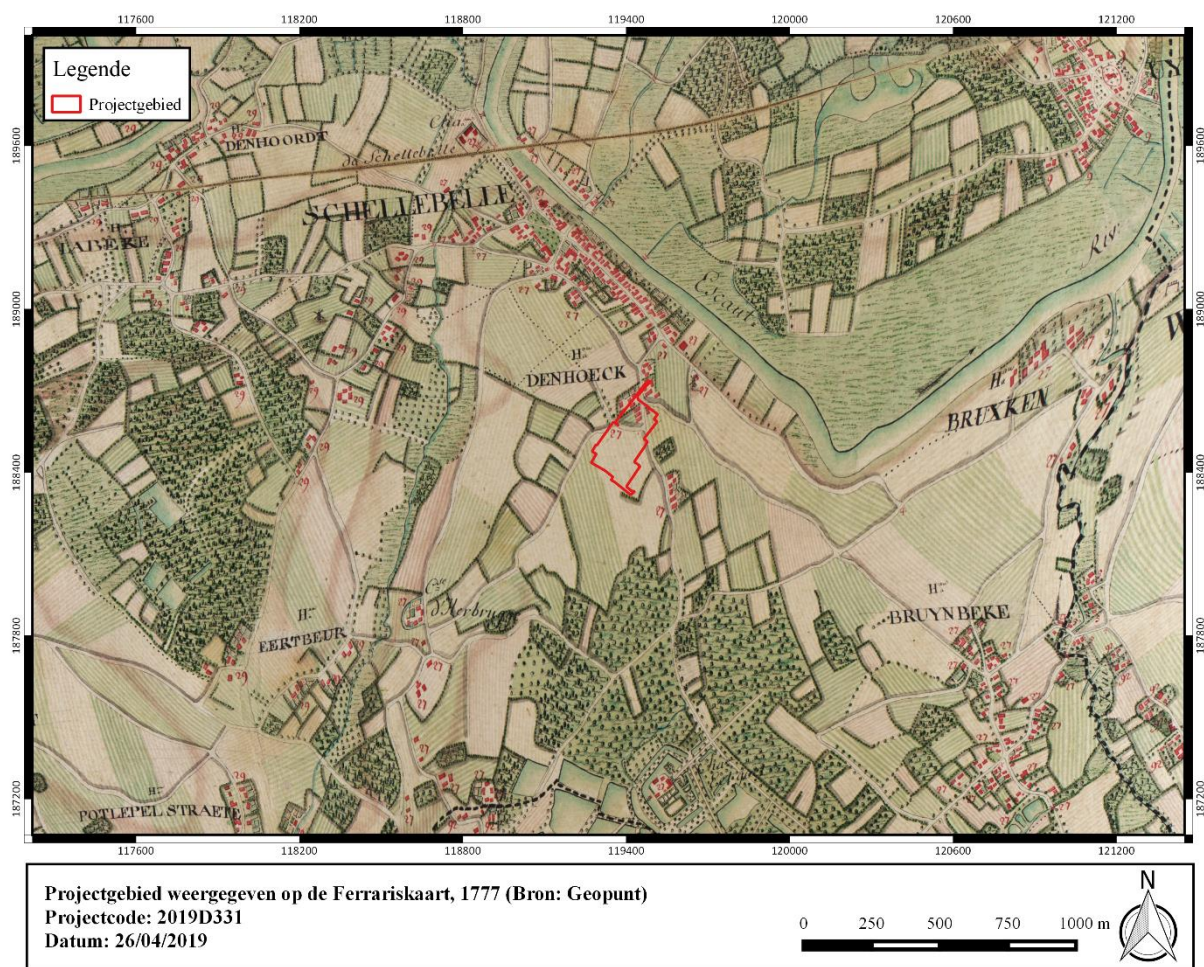
³ De Potter F & Broeckaert J., 1890. *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen, vierde reeks, deel II*, Gent, in: Hasquin H., Van Uytven R. & Duvosquel J., 1980. *Gemeenten van België, geschiedkundig en administratief-geografisch woordenboek, Vlaanderen-Brussel*, La Renaissance du Livre.

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

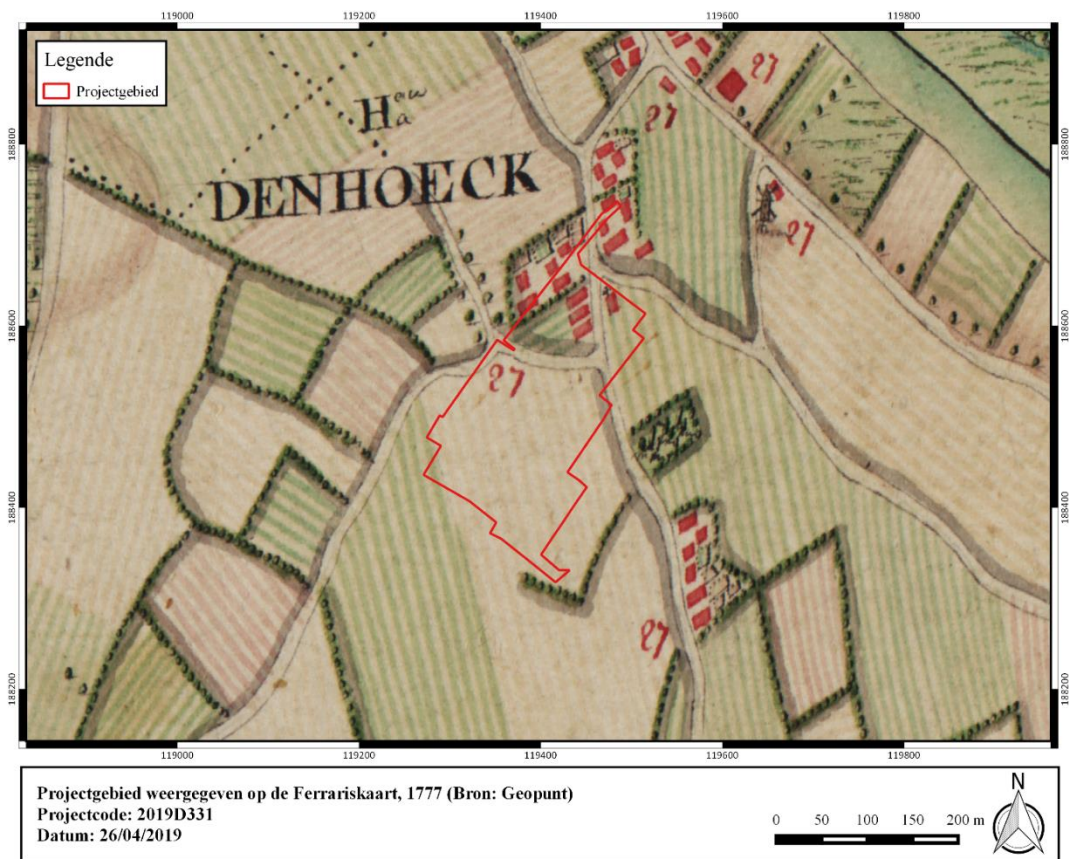

paden doorheen het plangebied: *Chemin n°29*, *Seurier n°65* en een zonder naam. De Pijpoelstraat wordt aangeduid als *Chemin n°12*. Wat duidelijk zichtbaar is, is de verplaatsing van de straten naar het noorden. De bebouwing in het noorden van het terrein is reeds verdwenen. Ten noordoosten van het projectgebied is dichte bebouwing waarneembaar. Wat opvalt is dat de bebouwing van het dorp zich richting het zuiden uitbreidt. Op de Poppkaart uit 1842-1879 zijn geen relevante wijzigingen ten opzichte van de voorgaande kaart op te merken. Op de Vandermaelenkaart uit 1846-1854 wordt het terrein hoofzakelijk ingenomen als akker- of grasland. Wellicht is de georeferentie niet volledig correct verlopen waardoor het onderzoeksgebied iets meer naar het zuidwesten te situeren valt. Ook hier zijn de paden nog aanwezig. Wellicht volgt dit het verloop van de huidige gracht. Ten slotte is de Dorp Molen ten noordoosten van het plangebied nog zichtbaar.

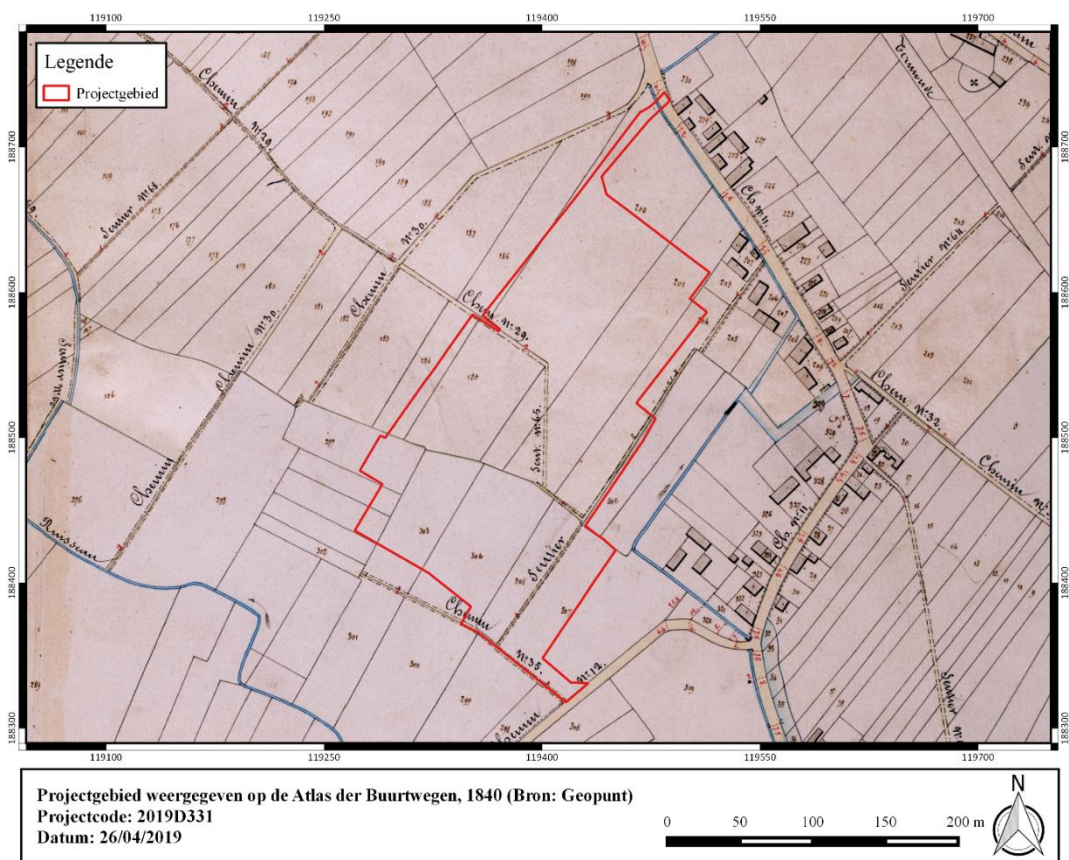

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

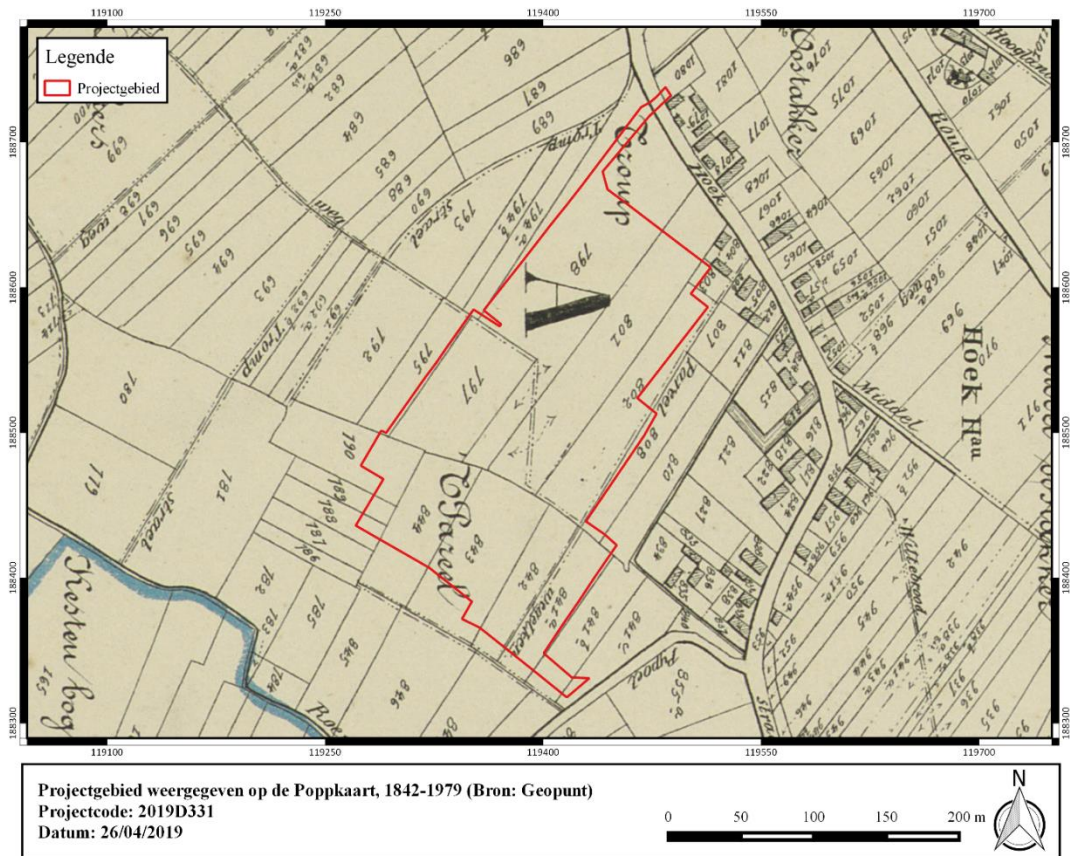

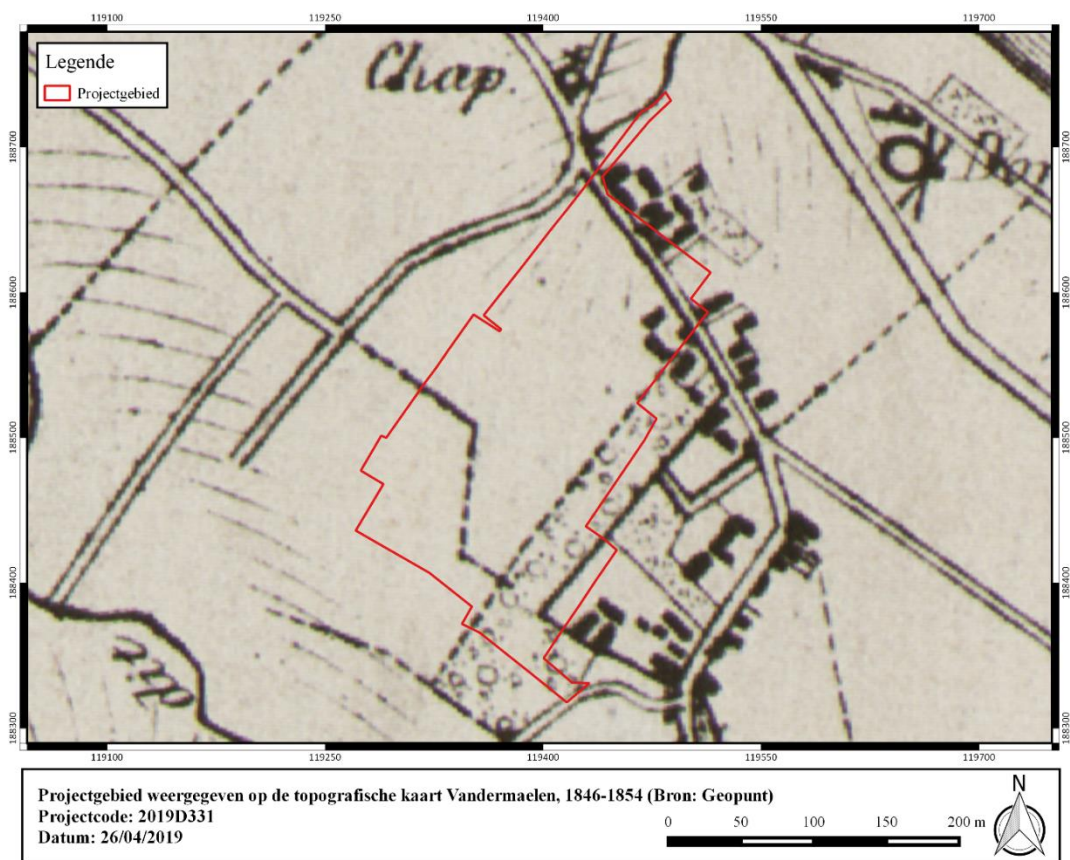
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Ferriskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

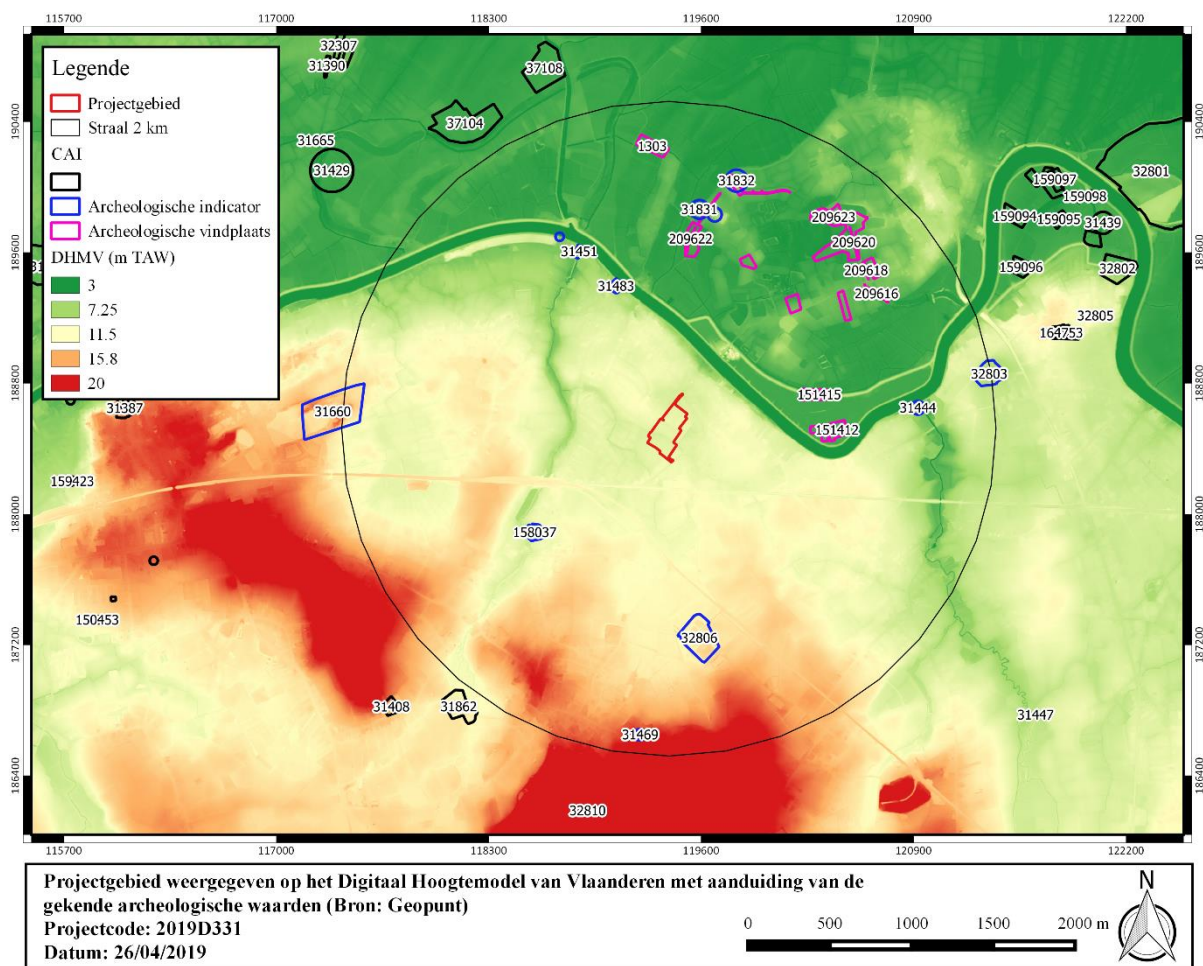

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

1.4.2.3 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Binnen het projectgebied zijn geen archeologische waarden gekend. In de directe en ruime omgeving van het plangebied zijn enkele archeologische vaststellingen gedaan. De meeste archeologische onderzoeken situeren zich ten noordoosten van het projectgebied, tussen 700 meter en 1 km. Het betreft hoofdzakelijk mechanische prospecties tussen 2008 en 2012. Bij deze onderzoeken kwamen lithisch materiaal uit de steentijd; kuilen en aardewerk uit de metaaltijden; aardewerk, paalsporen, metaal, bouw materiaal en dierlijke resten uit de Romeinse periode; aardewerk uit de middeleeuwen; en grachten, kuilen en greppels uit de nieuwe tijd aan het licht. Op basis van veldprospecties werd voornamelijk lithisch materiaal opgemerkt (CAI31832, 31833). Aan de hand van cartografische en historische bronnen werden een site met walgracht uit de late middeleeuwen (CAI32806) en de kerk van Schellebelle die wellicht een hoge ouderdom heeft, vastgesteld (CAI31483). Tijdens een controle van werken werd een belangrijke middeleeuwse bewoningssite met mogelijk een kasteelachtig karakter aangetroffen (CAI 32803). Ten slotte werd nog een ringgesp met een fabeldier aan de hand van metaaldetectie in 2011 geconstateerd.

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen met aanduiding van de gekende archeologische waarden (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

1303	<p>Mechanische prospectie; NK: 15 m</p> <p>Mesolithicum: lithisch materiaal.</p> <p>Bron: Bats M. & J. de Reu 2006. Evaluerend onderzoek van boringen in de Kalkense Meersen (Oost-Vlaanderen, België), in: Notae Praehistoricae 26-2006, 171-176.</p>
151375	<p>Mechanische prospectie (2008); Veldprospectie (2009); NK: 15 m</p> <p>Mesolithicum: lithisch materiaal, aardewerk.</p> <p>Romeinse tijd: aardewerk.</p> <p>Volle middeleeuwen: aardewerk.</p> <p>Late middeleeuwen: aardewerk.</p> <p>Bron: Perdaen Y. e.a., 2008. Prospectie- en evaluatieonderzoek in het kader van het Sigmaplan in de Wijmeersen (gem. Schellebelle, Oost-Vlaanderen), in: Notae Praehistoricae 28, 125-134.</p>
151412	<p>Mechanische prospectie (2008); NK: 15 m</p> <p>Midden-Romeinse tijd: afvallaag, houtskoolrijke sporen, paalsporen, ceramiek, metaal, dierlijke resten, bouwmetaal. Het gebied werd tijdens de midden-Romeinse periode intensief ontgonnen (akkerbouw en veeteelt) met de vermoedelijke aanwezigheid van steenbouwconstructies in de nabijheid.</p> <p>Onbepaald: antropogeen spoor, bouwmetaal, organisch materiaal, vuursteen.</p> <p>Bron:</p> <p>Bogemans F., Meylemans E., Perdaen Y., Storme A. & Verdurmen I., 2008. Paleolandschappelijk, archeologisch en cultuurhistorisch onderzoek in het kader van het geactualiseerde Sigmaplan. Sigma-cluster Kalkense Meersen, zone Wijmeersen 2. Deel 2: bundeling rapportages deelonderzoeken, Brussel.</p> <p>Perdaen Y. e.a., 2008. Prospectie- en evaluatieonderzoek in het kader van het Sigmaplan in de Wijmeersen (gem. Schellebelle, Oost-Vlaanderen), in: Notae Praehistoricae 28, 125-134.</p>
151412	<p>Mechanische prospectie (2008); NK: 15 m</p> <p>Midden-Romeinse tijd: afvallaag, houtskoolrijke sporen, paalsporen, ceramiek, metaal, dierlijke resten, bouwmetaal. Het gebied werd tijdens de midden-Romeinse periode intensief ontgonnen (akkerbouw en veeteelt)</p>

	<p>met de vermoedelijke aanwezigheid van steenbouwconstructies in de nabijheid.</p> <p>Onbepaald: antropogeen spoor, bouwmetaal, organisch materiaal, vuursteen, metaal.</p> <p>Bron:</p> <p>Bogemans F., Meylemans E., Perdaen Y., Storme A. & Verdurmen I., 2008. Paleolandschappelijk, archeologisch en cultuurhistorisch onderzoek in het kader van het geactualiseerde Sigmoplan. Sigma-cluster Kalkense Meersen, zone Wijmeersen 2. Deel 2: bundeling rapportages deelonderzoeken, Brussel.</p> <p>Perdaen Y. e.a., 2008. Prospectie- en evaluatieonderzoek in het kader van het Sigmoplan in de Wijmeersen (gem. Schellebelle, Oost-Vlaanderen), in: Notae Praehistoricae 28, 125-134.</p>
151415	<p>Mechanische prospectie (2008), Ograving; NK: 15 m</p> <p>Steentijd: lithisch materiaal, aardewerk.</p> <p>Romeinse tijd: aardewerk.</p> <p>Onbepaald: organisch materiaal, aardewerk.</p> <p>Bron:</p> <p>Bogemans F., Meylemans E., Perdaen Y., Storme A. & Verdurmen I., 2008. Paleolandschappelijk, archeologisch en cultuurhistorisch onderzoek in het kader van het geactualiseerde Sigmoplan. Sigma-cluster Kalkense Meersen, zone Wijmeersen 2. Deel 2: bundeling rapportages deelonderzoeken, Brussel.</p> <p>Perdaen Y. e.a., 2008. Prospectie- en evaluatieonderzoek in het kader van het Sigmoplan in de Wijmeersen (gem. Schellebelle, Oost-Vlaanderen), in: Notae Praehistoricae 28, 125-134.</p>
151415	<p>Mechanische prospectie (2008), Ograving; NK: 15 m</p> <p>Steentijd: lithisch materiaal, aardewerk.</p> <p>Romeinse tijd: aardewerk.</p> <p>Onbepaald: organisch materiaal, aardewerk.</p> <p>Bron:</p> <p>Bogemans F., Meylemans E., Perdaen Y., Storme A. & Verdurmen I., 2008. Paleolandschappelijk, archeologisch en cultuurhistorisch onderzoek in het kader van het geactualiseerde Sigmoplan. Sigma-cluster Kalkense Meersen, zone Wijmeersen 2. Deel 2: bundeling rapportages deelonderzoeken, Brussel.</p>

	<p>Perdaen Y. e.a., 2008. Prospectie- en evaluatieonderzoek in het kader van het Sigmaplan in de Wijmeersen (gem. Schellebelle, Oost-Vlaanderen), in: Notae Praehistoricae 28, 125-134.</p>
209616	<p>Mechanische prospectie (2012); NK: 15 m</p> <p>Steentijd: afslag in een grijze fijnkorrelige vuursteen.</p> <p>Ijzertijd: sporen geassocieerd met handgevormd aardewerk.</p> <p>Nieuwe tijd: gracht, kuilen met baksteenfragmenten en geglazuurd aardewerk in de vulling.</p> <p>Bron: Meylemans E. & Perdaen Y., 2015. Archeologische prospectie met ingreep in de bodem op het dijktracé van het overstromingsgebied 'Wijmeers 1' van het Sigmaplan (Berlare, prov. Oost-Vlaanderen), Onderzoeksrapporten Agentschap Onroerend Erfgoed 28, Brussel.</p>
209618	<p>Mechanische prospectie (2012); NK: 15 m</p> <p>Metaaltijden: kuilen, met fragmenten van handgevormd aardewerk in de top van de vulling.</p> <p>Nieuwe tijd: kuilen en paalkuilen.</p> <p>Bron: Meylemans E. & Perdaen Y., 2015. Archeologische prospectie met ingreep in de bodem op het dijktracé van het overstromingsgebied 'Wijmeers 1' van het Sigmaplan (Berlare, prov. Oost-Vlaanderen), Onderzoeksrapporten Agentschap Onroerend Erfgoed 28, Brussel.</p>
209620	<p>Mechanische prospectie (2012); NK: 15 m</p> <p>Metaaltijden: fragmenten handgevormd aardewerk.</p> <p>Nieuwe tijd: kuilen, paalkuiltjes en cirkelvormige greppel. In het noorden werd een patroon van greppeltjes aangesneden gevuld met venig materiaal. Mogelijk heeft dit te maken met veenontginning aan de rand van het Heisbroek.</p> <p>Bron: Meylemans E. & Perdaen Y., 2015. Archeologische prospectie met ingreep in de bodem op het dijktracé van het overstromingsgebied 'Wijmeers 1' van het Sigmaplan (Berlare, prov. Oost-Vlaanderen), Onderzoeksrapporten Agentschap Onroerend Erfgoed 28, Brussel.</p>
209621	<p>Mechanische prospectie (2012); NK: 15 m</p> <p>Steentijd: lithisch materiaal.</p> <p>Metaaltijden: aardewerk, paalsporen, greppels, kuilen.</p> <p>Middeleeuwen: grachten met sterk heterogene vulling.</p> <p>Nieuwe tijd: kuilen.</p>

	Bron: Meylemans E. & Perdaen Y., 2015. Archeologische prospectie met ingreep in de bodem op het dijktracé van het overstromingsgebied 'Wijmeers 1' van het Sigmoplan (Berlare, prov. Oost-Vlaanderen), Onderzoeksrapporten Agentschap Onroerend Erfgoed 28, Brussel.
209622	Mechanische prospectie (2012); NK: 15 m Steentijd: lithisch materiaal, depressie met paleobodem en veel vuursteen en handgevormd aardewerk. Bron: Meylemans E. & Perdaen Y., 2015. Archeologische prospectie met ingreep in de bodem op het dijktracé van het overstromingsgebied 'Wijmeers 1' van het Sigmoplan (Berlare, prov. Oost-Vlaanderen), Onderzoeksrapporten Agentschap Onroerend Erfgoed 28, Brussel.
209623	Mechanische prospectie (2012); NK: 15 m Steentijd: lithisch materiaal. Metaaltijden: kuilen, paalkuilen en greppel, geassocieerd met handgevormd aardewerk. Nieuwe tijd: kuilen en paalkuilen. Bron: Meylemans E. & Perdaen Y., 2015. Archeologische prospectie met ingreep in de bodem op het dijktracé van het overstromingsgebied 'Wijmeers 1' van het Sigmoplan (Berlare, prov. Oost-Vlaanderen), Onderzoeksrapporten Agentschap Onroerend Erfgoed 28, Brussel.
209624	Mechanische prospectie (2012); NK: 15 m Ijzertijd: kuilen en greppel, handgevormd aardewerk. Late middeleeuwen: gracht met een oor in rood geglaazuurd aardewerk in de vulling. Nieuwe tijd: kuilen en paalkuilen. Bron: Meylemans E. & Perdaen Y., 2015. Archeologische prospectie met ingreep in de bodem op het dijktracé van het overstromingsgebied 'Wijmeers 1' van het Sigmoplan (Berlare, prov. Oost-Vlaanderen), Onderzoeksrapporten Agentschap Onroerend Erfgoed 28, Brussel.

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

31483	Historisch onderzoek; NK: 150 m Nieuwe tijd: kerk Schellebelle, aanvankelijk toegewijd aan de Heilige Gorik wat wijst op een hoge ouderdom. Later opgedragen aan Sint-Jans-
-------	--

	<p>Onthoofding. De kerk bestond zeker voor de 16de eeuw gezien de brand in 1580. De kerk hoorde oorspronkelijk toe aan de familie Van Belle.</p> <p>Bron: Temmerman D., 2003. De nacht van de geschiedenis (25-03-2003), Rond de Stenen Linde (Schellebelse Heemkundige Kring), XXVIII, 1, 22-27.</p>
32806	<p>Historisch onderzoek; NK: 150 m</p> <p>Late middeleeuwen: site met walgracht. Oudste vermelding dateert uit 1391 aks Goed ten Ede.</p> <p>Bron: Van Der Eecken, 1997. Iets over het Eetgoed, Rond de Stenen Linde (Schellebelse Heemkundige Kring), XXII, 3, 68-73.</p>

Veldprospecties

31832	<p>Veldprospectie; NK: 15 m</p> <p>Mesolithicum: lithisch materiaal. Kern met twee tegengestelde slagrichtingen en om de achterkant nog schors.</p> <p>Bron: Derde W. 1982. Uitbergen (O.-VI.), in: Archeologie 1982/2, 81.</p>
31833	<p>Veldprospectie; NK: 15 m</p> <p>Neolithicum: lithisch materiaal. Afslagen van gepolijste bijlen, distale schrabbers, kling en afslagen.</p>

Controle van werken

32803	<p>Controle van werken; NK: 150 m</p> <p>Middeleeuwen: belangrijke middeleeuwse bewoningssite met mogelijk een kasteelachtig karakter. De site bestaat uit een circulair niet opgehoogd opperhof, 2 grachten en een aarden wal. Het geheel is omgeven door een grachtenstelsel, via een omweg aangesloten op de vallei van de Molenbeek. De grachten zijn nog grotendeels bewaard. Mogelijk was dit de residentie van de voogden van Wichelen. In de onmiddellijke omgeving ligt een perceel, het Galgenpleintje genaamd. De vraag rijst of deze site de zetel van rechtspraak was.</p> <p>Bron: Bauters L., 2000. Castrale motte Meirbos (Wichelen), Jaarverslag van de provincie Oost-Vlaanderen 1999. Monumentenzorg en cultuurpatrimonium, 200-201.</p>
-------	---

Metaaldetectie

157796	Metaaldetectie (2011); NK: 150 m Middeleeuwen: ringgesp met fabeldier.
--------	---

Toevalsvondst

31444	Toevalsvondst (1912); NK: 250 m Steentijd: lithisch materiaal. Bronstijd: metaal; wapens, werktuigen, sieraden. Vroege middeleeuwen: ijzeren wapens, werktuigen. Bron: Verlaeckt K., 1999. Vergeten Oost-Vlaamse bronzen opnieuw boven water, in: Lunula 7, 32-34.
31470	Toevalsvondst (1955); NK: 15 m Late bronstijd: kleine beker met holle bodem, een uivormig lichaam en een korte uitstaande hals met afgeronde lip. Waarschijnlijk is de beker afkomstig uit een graf, mogelijk urnegravveld. Bron: De Mulder G. & De Swaef W., 1995. Een beker uit de Late Bronstijd te Schellebelle, Rond de Stenen Linde (Schellebels Heemkundige Kring), XX, 1, 7-12.
31831	Toevalsvondst; NK: 15 m Mesolithicum IJzertijd: aardewerk, fragmenten zandsteen, fragment verbrand bot, fragment van een bronzen (fibula) naald.

Onbepaald

31451	Onbepaald; NK: 150 m Late middeleeuwen: deel van de overblijvende grondvesten van het Bellekasteel (ook wel 't huis der Angerelles) weggegraven bij het rechte trekken van de Schelde in 1883. De Roebeek behoorde tot de kasteelwal. In zijn oudste vorm dateert dit kasteel uit 1148, in 1789 werd het gesloopt. Bron: Van Der Eecken, 1984. Eén en ander in verband met de familie Bette, Heren van de 2/3 van Schellebelle en Wanzele, Rond de stenen linde (Schellebelse heemkundige kring), IX, 12-3, 61-71.
-------	--

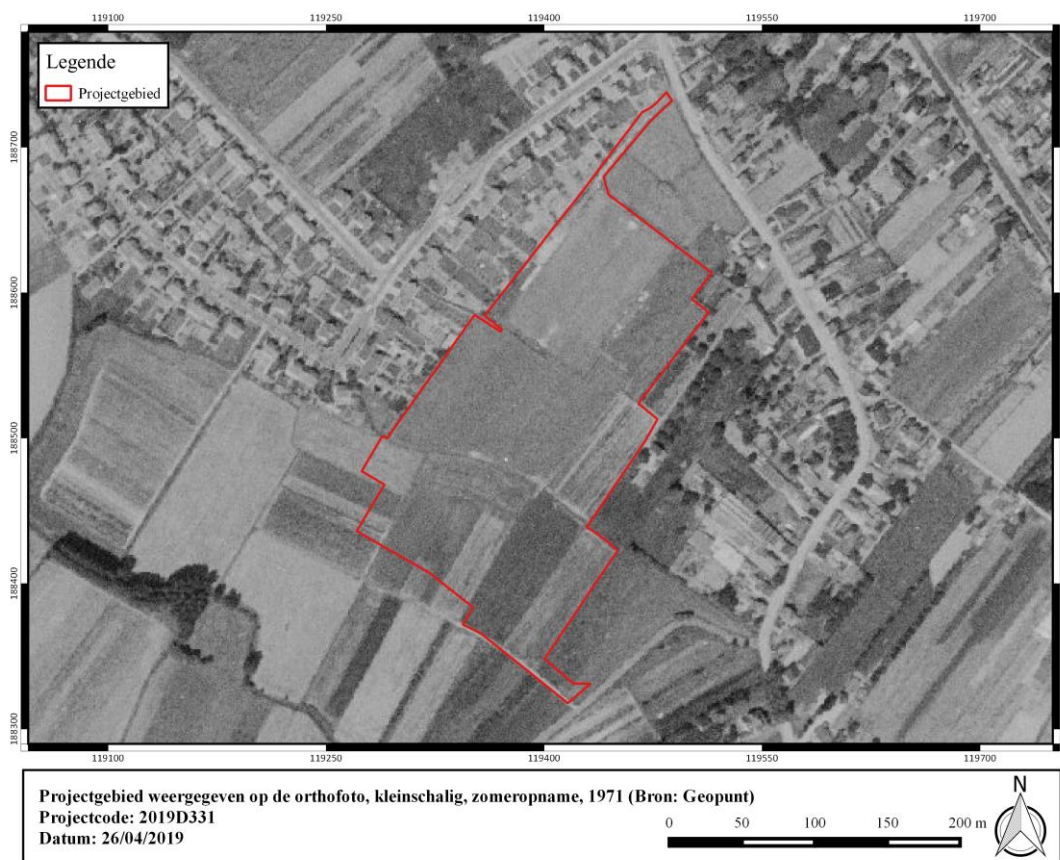
31469	<p>Onbepaald; NK: 250 m</p> <p>Volle middeleeuwen: Norbertinessenklooster dat aanvankelijk in de omgeving van de huidige parochiekerk van Serskamp lag. De parochiekerk zou gefundeerd hebben als kloosterkerk. Het klooster werd in 1148 gesticht en werd in 1258 overgeplaatst naar Schellebelle.</p> <p>Bron: Van Der Snickt C., 2003. Het klooster van Schellebelle, gezeid "Tussenbeke", Rond de Stenen Linde (Schellebelse Heemkundige Kring), XXVIII, 1, 12-17.</p>
31660	<p>Onbepaald; NK: 150 m</p> <p>Onbepaald: lithisch materiaal, zone met sporen van prehistorische bewoning en begraving.</p>
158037	<p>Onbepaald; NK: 15 m</p> <p>Late middeleeuwen: site met walgracht.</p>

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

Het projectgebied is doorheen de jaren op enkele luchtfoto's vastgelegd. De orthofotosequentie geeft een beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia.

De eerste beschikbare luchtfoto dateert uit 1971. In deze periode lijkt het plangebied volledig in gebruik als weiland. Pas tussen 1979 en 1999 is bebouwing in het noorden van het plangebied zichtbaar. Deze bebouwing is op heden nog steeds aanwezig in de vorm van een kantine en kleedkamers. Tevens is een verharde toegangsweg in het noorden zichtbaar. Tussen 2000 en 2003 kan de aanleg van een eerste voetbalveld in het noorden worden vastgesteld. Het zuidelijk gedeelte ligt braak. Later wordt nog een tweede voetbalveld aangelegd in het centrale gedeelte van het onderzoeksgebied. Deze situatie blijft tot op heden onveranderd. Ter hoogte van het braakliggend weiland zijn het aantal bomen toegenomen.

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalgig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

Op het projectgebied van ca. 4,2 ha aan de Pijpoelstraat te Wichelen (Schellebelle) plant de opdrachtgever de inrichting van de site Bellekouter met nieuwe sportinfrastructuur ten dienste van de lokale sportverenigingen, de buurtbewoners en sporters. De aanwezige gracht deelt het terrein in twee. Er worden een synthetisch voetbalveld (6000 m²), een atletiekpiste, een trapveld (ca. 1500 m²), finse piste van 1 km, parking (ca. 3400 m²), wandelpaden en een sportgebouw (1000 m²) voorzien. Over het algemeen wordt een diepte van maximaal 0,5 meter verwacht, met uitzondering van de natuurlijke wadi die op een diepte van ca. 1,5 meter voorzien is. Om deze ontwikkeling te realiseren dienen de huidige kantine, de kleedkamers en de verharding afgebroken te worden. Vervolgens is het in de eerste plaats de bedoeling de huidige voetbalvelden af te graven. Het aanwezige groen zal verwijderd worden. Ter compensatie zal er voldoende groen op de volledige site voorzien zijn in de vorm van structureel groen en een groenbuffer. Langsheen het gebouw loopt de gracht die gedeeltelijk zal worden verschoven en die dient als buffer en infiltratievoorziening voor de gehele site. Deze gracht doet dienst als een natuurlijke wadi en staat in verbinding met de regenwaterput. In zijn huidige toestand staat deze gracht in verbinding met de Ertbrugbeek. Het lijkt geen twijfel dat alle geplande werken in het kader van de ontwikkeling en het met de bouwwerken gepaard gaande verkeer het eventueel aanwezig archeologisch bodemarchief op het volledige plangebied zullen bedreigen.

Landschappelijk gezien situeert het plangebied zich in de zand- en leemstreek ter hoogte van de Zeeschelde. De gemeente wordt voornamelijk gekenmerkt door landbouw. Schellebelle ligt in het Scheldeland en bevindt zich op de rechteroever van de Schelde op een hoogte tussen 9 en 10 meter boven het zeeniveau. De Quartair geologische kaart geeft een profielopbouw weer van fluviaat afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair. Binnen het projectgebied zijn verschillende bodemtypes aanwezig. Het betreft hoofdzakelijk een matig droge tot matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Daarnaast kan een natte zandleembodem zonder profiel en een hydromorfe alluviale bodem verwacht worden.

In het midden van de 18de eeuw lijkt het plangebied in gebruik te zijn geweest als akkerland met in het noorden bebouwing, behorende tot een erf met enkele moestuintjes. Deze bebouwing is in het midden van de 19de eeuw verdwenen. In 1971 is het volledige terrein ingenomen als weiland. In de daaropvolgende jaren werden enkele gebouwen (kantine en kleedkamers) opgericht en werden twee voetbalvelden aangelegd. Het zuidelijk gedeelte is braakliggend terrein.

Binnen het projectgebied zijn geen archeologische waarden gekend. In de directe en ruime omgeving van het plangebied zijn enkele archeologische vaststellingen gedaan. De meeste archeologische onderzoeken situeren zich ten noordoosten van het projectgebied, tussen 700 meter en 1 km. Het betreft hoofdzakelijk mechanische prospecties tussen 2008 en 2012. Bij deze onderzoeken kwamen lithisch materiaal uit de steentijd; kuilen en aardewerk uit de metaaltijden; aardewerk, paalsporen, metaal, bouwmaterialen en dierlijke resten uit de Romeinse periode; aardewerk uit de middeleeuwen; en grachten, kuilen en greppels uit de nieuwe tijd aan het licht. Op basis van veldprospecties werd voornamelijk lithisch materiaal opgemerkt (CAI31832, 31833). Aan de hand van cartografische en historische bronnen werden een site met walgracht uit de late middeleeuwen (CAI32806) en de kerk van Schellebelle die wellicht een hoge ouderdom heeft, vastgesteld (CAI31483). Tijdens een controle van werken werd een belangrijke middeleeuwse bewoningssite met mogelijk een kasteelachtig karakter aangetroffen

(CAI 32803). Ten slotte werd nog een ringgesp met een fabeldier aan de hand van metaaldetectie in 2011 geconstateerd.

1.5.1.1 Interpretatie van aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed

Concreet is er ter hoogte van het plangebied een zekere trefkans inzake vondsten- en sporenarcheologie. Gezien de cartografische gegevens en de archeologische vaststellingen in de directe omgeving van het plangebied, lijkt verder onderzoek in functie van vondsten en sporen zinvol. Met betrekking tot vondstenarcheologie is in eerste instantie een landschappelijk booronderzoek, met een eventueel aanvullend verkennend en waarderend booronderzoek, noodzakelijk om de bodemopbouw en de bewaringscondities te evalueren. In geval van een positief booronderzoek, is een proefsleuvenonderzoek aangewezen.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2019

AGIV

DE POTTER F & BROECKAERT J., 1890. *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen, vierde reeks, deel II*, Gent, in: HASQUIN H., VAN UYTVEN R. & DUVOSQUEL J., 1980. *Gemeenten van België, geschiedkundig en administratief-geografisch woordenboek, Vlaanderen-Brussel*, La Renaissance du Livre.

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

VAN RANST, E. & SYS, C. 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*. Universiteit Gent.

